Cuvânt înainte

În aceste povestiri nu am urmărit strict o analiză literară! Am urmărit ca firul întâmplărilor să fie urmărit cât mai fluent şi cât mai aproape de realitate. Nu sunt improvizații ori fantezii, ci fapte trăite pe parcursul vieții.

Fără mari pretenții de scriitor, doresc să scot la suprafață amintiri ce au fost uitate de unele generații, după filonul umorului ce a însoțit dintotdeauna acest popor.

"Omul e o taină
Viața e un vis
Numai sufletelor blânde
Cerul e deschis!"

ANASTASIA STROESCU

CUGETĂRI

“Proza nu şi-a pierdut actualitatea. Contemporanii noştri mai au atâta nevoie de cunoaşterea adevărului istoric, trăit şi nu inventat.”

“Păstrând proporțiile, am inclus în nuvelele mele momente de riscuri şi grele încercări. Am insistat să redau cât mai fidel zona Basarabiei în perioada 1939-1989. Stăpânirea lăsat urme dureroase. Acestea nu trebuie să se piardă în negura anilor ”

“Naşterea unei cărți de sub tipar şi adusă la lumina zilei pentru mine înseamnă că am dat viață unui nou născut”

“Cea mai sinceră spovedanie a mea sunt mărturisirile sincere aşternute pe coala albă de hârtie”

“Pământul străbun e cea mai curată lacrimă din univers.”

„O pagină ruptă din carte este ca o jignire adusă unui copil curat şi neprihănit”

„Sentimente unice, când îmbrățişezi cartea la care ai trăit cu întreaga ta ființă. O las urmaşilor ca un dar de inimă şi suflet”

“Nu am nici un model spiritual.Am simțit nevoia să las posterității şi urmaşilor mei faptele şi întâmplările trăite de mine în lumina purului adevăr.”

“Nivelul de gândire şi adolescența m-au condus spre literatură. După cel de-al doilea război mondial, am simțit nevoia ca o datorie să scriu. Aşa s-au născut modestele mele nuvele.”

“M-am născut cu o dragoste imensă față de oameni, față de animale şi de natură. Aceste sentimente mă trimit zilnic la masa de scris. Din iubire împărtăşesc gândurile şi anii de viață tuturor cititorilor.”

“Cititorul de azi mai aderă, încă, la povestirile unei epoci pline de savoare şi romantism: viața la țară, datini, obiceiuri, fapte, întâmplări, viața socială şi istorică a acelei perioade .”

Tovarăşul Mihalache,
celebru escroc sentimental!

...Bărbatul de talie mijlocie, la vreo 30-35 de ani, îmbrăcat modest şi strângând nervos mânerul unei serviete vechi, se îndreptă precipitat spre cabina telefonică aruncând priviri suspicioase în stânga şi-n dreapta. “Alo, Alo! Consiliul sindical?” „Da,” îi răspunse vocea de la celălalt capăt al firului, “consiliul sindical...” “Cu tovarăşul preşedinte, vă rog!” “La telefon! Sunt preşedintele Scurtu!” “Vă vorbeşte tovarăşul Popescu de la Uniunea Generală, Comitetul Director, se aude, tovarăşe Scurtu?” “Se aude, tovarăşe Popescu, vă ascult cu respect!” “Vezi, măi tovarăşe Scurtu, că mâine va sosi la dvs., la Râmnicu Vâlcea, un tovarăş de-al nostru, de la Uniune, Mihalache, Marin Dumitru îl cheamă şi are sarcina concretă să se ocupe de munca şi activitatea culturală pe linie de sindicat!” “O, tovarăşe Popescu, chiar de un asemenea specialist aveam mare nevoie... Vă

asigurăm că va fi bine primit şi că-i vom acorda tot sprijinul nostru!”

Tovarăşul Mihalache atârnă receptorul în furcă şi ieşi din cabina telefonică cu un zâmbet perfid în colțul gurii, aruncând o privire triumfătoare către sediul Consiliului Sindical, aflat la nici 150 de metri de cabina telefonică de la care tocmai vorbise în numele Uniunii Generale, Comitetul Director…

A doua zi, la scurt timp după ce trenul de la Bucureşti oprea în gara Râmnicu Vâlcea, tovarăşul Mihalache bătea la uşa Consiliului Sindical, cu un aer de superioritate întipărit pe față. Era primit cu multă bună-voință de toți colegii, Cristina, femeia de serviciu, i-a pregătit chiar şi o mică gustare care avea să-I prindă foarte bine tovarăşului Mihalache, având în vedere că vagabondase toată noaptea prin gară şi parcurile oraşului, hămesit şi însetat…

“Noi zicem, tovarăşe Mihalache, ca la început să vizitați unitățile care au echipe culturale, cu

brigăzi artistice puternice, echipe de dansuri, grupuri vocale şi formaţii de teatru. Dacă doriţi, şi când doriţi, vă putem pune şi maşina la dispoziţie…" "Lasă, tovarăşe Scurtu, problemele de serviciu, o să mă descurc eu… Pe moment mă frământă găsirea unei locuinţe de închiriat!" "Problema e ca şi rezolvată, tovarăşe Mihalache, ne-am gândit şi la treaba asta şi vă rugăm să acceptaţi să locuiţi în camera de oaspeţi… E modestă pentru valoarea dumneavoastră, dar pentru început merge; are baie cu duş, mobilier nou, aragaz, telefon, televizor şi un mic frigider… Vă rugăm, tovarăşe Mihalache, nu ne refuzaţi! Am fi onoraţi să avem lângă noi pe cineva atât de important de la Uniune, de sus, sus de tot! Parcă suntem mai puternici cu dvs. alături de noi…"

La şedinţa de luni, toate echipele au fost anunţate să înceapă pregătirile pentru sărbătoarea zilei de 23 august. "Să ştiţi că tovarăşul Mihalache va veni în control, absolut la toate unităţile," a spus tovarăşul Scurtu, "aşa că multă atenţie, multă seriozitate şi multă disciplină, s-a înţeles?"

Nici unul dintre controalele făcute nu reuşise să-l mulțumească pe tovarăşul Mihalache, de unde şi reputația care i se dusese, aceea de profesionist exigent... În timpul unui astfel de control făcut în timpul unor repetiții la poştă, tovarăşul Mihalache a ochit-o, însă, pe Lizica, şi chiar în seara aceea i-a declarat dragostea şi i-a propus să se logodească în scurt timp...

Lizica era în al nouălea cer; la urma-urmei, cu o asemenea propunere, venită din partea unei asemenea somități, nu te întâlneai în fiecare zi... Numai că nu avea voie să vorbească cu nimeni despre asta; era taina lor, aşa-i spusese tovarăşul Mihalache, care, în altă zi, la un alt control, de data asta la fabrica de mobilă, punea ochii pe Olguța, de la echipa de dansuri... Aceeaşi strategie: complimente, declarații înfocate, mângâieri, toate însă sub semnul discreției totale. Urma Narcisa, de la fabrica de piele, vrăjită de vorbele dulci şi de jurămintele şi promisiunile de eternă iubire ale tovarăşului Mihalache, care se dovedea a fi foarte generos în departamentul ăsta...

Nici una dintre ele nu ştia de cealaltă şi fiecare visa la momentul în care va vedea pus, pe invitația la nuntă, numele ei alături de cel al tovarăşului. În timpul ăsta, tovarăşul Mihalache era invitat pe la fiecare în parte şi tratat cu mese copioase, băuturi alese şi multă, multă dragoste... Sfântă naivitate a tinereții!

Într-o zi s-a ivit o dispută între recitatorii de la echipa poştei. Unii spuneau că Eminescu trebue recitat blând, cu sentiment, ceilalți că trebuie cu ton ferm, patriotic, convingător! "Tovarăşe Mihalache," a zis Maria, "arătați-le dumneavoastră cum e bine şi care este intonația corectă pentru *Luceafărul*... Poftiți cartea, lămuriți-i, să nu se mai certe! "Cobâ... Cobââ... Cobooo..! Măi," a dat tovarăşul Mihalache cartea la o parte, nervos, "nu am ochelarii la mine... De ce nu sunteți voi mai atenți atunci când vă citeşte tovarăşa instructor Maria? Tot eu să vă lămuresc pe toți? Am atâtea unități pe capul meu... Ce m-aş face dacă toți ar fi

ca voi? Gata, să nu mai aud neînțelegeri din astea la repetiții!”

Hopa! Am descoperit că tovarăşul Mihalache nu ştie să citească.... Am păstrat acest amănunt pentru mine la momentul respectiv, gândindu-mă că o fi ceva legat de sănătate, de centrul vorbirii (cu multe semne de întrebare, însă.). Cum e posibil ca exigentul, pretențiosul, veşnic nemulțumitul să nu ştie să citească o strofă din *Luceafărul*?. Din acel moment am devenit mai suspicioasă şi mai neîncrezătoare asupra persoanei tovarăşului Mihalache.

Cu ocazia altei discuții, câțiva învățători l-au rugat pe tovarăşul Mihalache să le spună părerea dumnealui despre Coşbuc, Goga şi Topârceanu. “Măi tovarăşi, nu am timp acum, trebuie să plec imediat pe teren!” a pretextat el şi dus a fost, sporind, prin reacția lui, numărul întrebărilor rămase fără răspuns în ceea ce-l privea. Începusem să-i urmăresc foarte atentă discursurile agramate, comportamentul şi ținuta care trădau o pregătire de

cel mult 3 clase primare. “Mare parvenit!” am concluzionat, ca pentru mine.

Nimeni nu îndrăznea să-i pună întrebări sau să-l critice pentru inepțiile pe care le debita pe la şedințe. Vocabularul său era limitat la şabloane pe care nimeni nu le putea acuza sau contesta. “Tovarăşi, noi proletariatul…să ştiți că clasa muncitoare, tovarăşi şi partidul vor învinge, tovarăşi, că proletariatul, tovarăşi, că noi, tovarăşi, să luptăm tovarăşi!” Bănuielile mele erau mai mult decât întemeiate, dar nu aveam cum să-l descopăr şi să-i arăt adevărata față, pentru că, deh, tovarăşul Mihalache era numit de sus, sus de tot şi nimeni nu risca să facă aprecieri negative la adresa lui.

Într-o bună zi, tovarăşul Mihalache lansa o veste trăznet pe piața sindicatelor vâlcene… “Fraților, mi-a apărut cartea!” “Ce vorbiți, tovarăşe Mihalache? Ați scris dvs. o carte care se găseşte în librării?” “Da, fraților, da…da… da!” Ce-i drept, în standurile librăriilor exista la momentul acela o carte despre evoluția învățământului românesc,

scrisă de un anume D. M. Mihalache, dar era o simplă coincidență de nume de care tovarăşul profitase cu neruşinare... Au urmat, evident, felicitări, aplauze şi aprecieri referitoare la calitatea cărții...

Munca culturală se desfăşura bine în toate unitățile, datorită instructorilor şi specialiştilor care se ocupau de pregătirea acestor echipe. Felicitările şi recompensele le primea, fireşte, tovarăşul Mihalache.

La fabrica de sucuri, instructorul de brigadă artistică era tovarăşa Ionica Trandafir. O femeie foarte talentată, cu o pregătire foarte bună, divorțată, care locuia împreună cu fetița ei de 9 ani, într-o casă foarte confortabilă, cu alte cuvinte o pradă sigură pentru tovarăşul Mihalache căruia nu i-a luat foarte mult timp să-i intre în grații, cu metodele sale specifice, de don Juan. "Aşa un soț şi tată la copil mi-ar trebui," a gândit femeia, "om, nu glumă: serviciu bun, leafă mare, venit de la centru, ce mai, nu trebuie să-l scap din mână!" Aşa că atunci când relația avansase suficient i-a propus să

se mute la ea... Prins la înghesuială, tovarăşul Mihalache îşi găsea scăparea, ca de obicei, în munca de teren, o scuză suficient de bună ca să nu-şi onoreze promisiunile. În definitiv nimeni nu putea pune la îndoială activitatea lui oficială...

Ionica, femeie serioasă şi iute de minte, a intrat la bănuieli, mai ales că în prima căsătorie avusese parte de un escroc sentimental, care-i tocase mulți bănişori şi toate bijuteriile din casă.

"Mămico," a zis fetița Ionicăi la un moment dat, "nenea Mihalache nu mă poate ajuta la nici o lecție, că nu ştie să citească..." "Cum poți vorbi aşa de nenea Mihalache, puişor, el va fi curând tăticul tău!" "Mămico, eu nu vreau aşa tătic," s-a împotrivit copila, "când tu nu eşti acasă nenea cotrobăie peste tot, e om rău, mămico, nenea ăsta!"

Pusă în gardă de copil, Ionica şi-a întins antenele peste tot, dar mai cu seamă la Uniunea Generală a Sindicatelor, la Bucureşti, unde avea un văr, şef-contabil, care era căsătorit cu secretara tovarăşului preşedinte şi avea să afle că nimeni de

la Centru nu avea cunoştinţă de vreun tovarăş Mihalache, activist pe linie sindicală…

Femeia nu ştia ce să mai creadă, dar continua să se informeze pe toate căile. Paznicul de la liceul central, o cunoştinţă de-a ei, i-a spus, la un moment dat: “Uite, dragă, la noi, în Ardeal, în secuime, a fost unul cu numele Mihalache care începuse să se dea mare, că e de la centru, că e de la Bucureşti şi alte minciuni. Ungurii noştri l-au mirosit că este escroc. Când i-au cerut actele, şarlatanul avea o foaie murdară cu nişte mâzgâlituri, spunând că toate actele i-au fost furate la revoluţie, plus toţi banii care-i avea atunci asupra lui…”

Atât i-a trebuit Ionicăi. Cu aceste informaţii proaspete s-a dus drept la sindicat, la tovarăşul preşedinte Scurtu şi l-a rugat să-i arate ce acte are Mihalache că ea intenţionează să se mărite cu el. “Ionico,” a zis omul, “el nu are la noi nici un act. A declarat că în timpul revoluţiei, într-o încăierare cu duşmanii, i s-au furat toate actele. Este în aşteptare să i le refacă la centru acolo sus, sus de

unde a venit el…" "Aha," a gândit Ionica, lămurită de acuma, "să ştii că este acelaşi Mihalache care umblă să tulbure sindicatele şi prin secuime… Bine că m-a ferit Dumnezeu şi de al doilea escroc!" Şi fără să spună vreun cuvânt s-a dus ca glonțul direct la redacția ziarului *Secera şi Ciocanul*. Intrigat de povestea Ionicăi, directorul ziarului şi-a trimis reporterii să investigheze mai departe şi, după cercetări amănunțite, situația devenea clară, în toată grozăvia ei. La toate întreprinderile şi unitățile din oraş fuseseră găsite câte 2-3 fete cărora Mihalache le făcuse declarații de dragoste şi propuneri de căsătorie. După legea lui Gaddafi ar fi trebuit să aibă 20 de neveste… Mihalache împrumuta şi bani de la fete, sub pretext că vor fi investiți în organizarea petrecerii de nuntă.

"Tovarăşe preşedinte Scurtu, cum de l-ați primit pe Mihalache să activeze la dvs. fără să-i faceți o verificare amănunțită?" "Păi, tovarăşe redactor," a răspuns tovarăşul Scurtu, vizibil încurcat, "să vă spun cum s-au petrecut lucrurile: am fost sunat de tovarăşul Popescu, de la Uniunea

Generală a Sindicatelor, care m-a anunțat că va veni, aici, la noi, tovarăşul Mihalache, să se ocupe de munca culturală a Consiliului Raional" "Ce Popescu, care Popescu," s-a mirat redactorul, "dumneata nu ştii că preşedintele Uniunii se numeşte Udrescu? Unde ți-a fost vigilența, tovarăşe Scurtu? Cum ai aplicat lupta de clasă, tovarăşe Scurtu? Dacă acest Mihalache o fi vorbit de la vreun telefon public şi s-a recomandat *Popescu*, de la Uniunea Națională? Nu cumva acest Mihalache se ocupă şi de ceva spionaj? Vă aşteaptă zile grele, tovarăşe Scurtu," a continuat redactorul, "noi am informat deja Uniunea Generală şi chiar mâine va sosi juristul să cerceteze şi să analizeze tărăşenia asta de la Vâlcea! Dacă toate plângerile şi sesizările se vor dovedi adevărate, multe capete vor zbura care încotro!"

Ionica s-a hotărât să meargă până la capăt cu această poveste, aşa că s-a prezentat la miliție şi a depus toate declarațiile în legătură cu celebrul Mihalache, cuceritor de fete tinere, la care le cerea bani cu împrumut, sub diferite pretexte.

Tărăboiul de la Vâlcea s-a întins fulgerător peste granițele județului. Cercetările mergeau în paralel, ale Miliției şi ale Uniunii Sindicatelor. Spre finalizarea dosarului s-a prezentat la miliție un bătrânel, cu figură distinsă de intelectual şi s-a recomandat D. M. Mihalache, profesor, academician, autorul cărții privind învățământul românesc. Acest profesor auzise că un escroc, şarlatan şi impostor s-a substituit autorului şi cerea să fie demascat în fața opiniei publice şi pedepsit exemplar. Mihalache a fost, deci, chemat şi reținut la miliție pentru cercetări şi declarații.

Investigarea lui a scos la suprafață faptele incredibile practicate de acest escroc, cu mintea lui ascuțită, de infractor. S-a dovedit a fi de lângă Strehaia, dintr-o comună foarte *brunetă*! Odată finalizat dosarul, s-a stabilit şi ziua marelui şi senzaționalului proces! D. M. Mihalache - escroc şi cuceritor sentimental!.

...Memorabilă acea zi de marți 23 (cu trei ceasuri rele)! Sala de judecată a tribunalului tixită şi neîncăpătoare. Afară – lume, în jurul tribunalului

– curioşi dornici de senzații tari şi gură-cască câți doriți. Tovarăşul Scurtu reprezinta conducerea Consiliului Sindical Vâlcea. De la Bucureşti participa tovarăşul jurist şef. Acuzarea era formată din peste 17 fete, în frunte cu tovarăşa Ionica. Ciudat era că unele dintre fete nici măcar nu se cunoşteau între ele, fiind din alte unități, iar cele care se cunoşteau nu bănuiau că sunt iubitele aceluiaşi mare amorez. În timpul procesului se apropiau de boxa lui Mihalache, adresându-i cuvinte josnice de ocară şi blesteme pline de ură şi dezgust.

Ionica a avut curajul şi s-a apropiat de el, urându-i şedere îndelungată la puşcărie, că el i-a tocat toți banii. *La puşcărie pe vecie!* strigau şi fetele.

Târziu, după orele prânzului, s-a dat şi verdictul de către judecători. Nouă ani puşcărie cu detenție şi trei ani muncă la canal! Onorat de milițieni, a fost condus la dubă în uralele, blestemele şi huiduelile celor pe care le-a escrocat. Tovarăşul preşedinte Scurtu, care fusese acuzat pe

tot parcursul procesului, s-a retras cu tot colectivul şi cu tovarăşul jurist la sediul sindicatelor. “Am primit dispoziție de la Uniune să vă înmânez la fiecare ordinul de eliberare din funcție,” a zis juristul, “iar dumneata, tovarăşe Scurtu, ai fost exclus din rândul membrilor de sindicat. Începând cu data de luni, nu mai aveți ce căuta în acest sediu! Până sâmbătă aveți destul timp să vă faceți lichidarea! Vă salut!”, a mai zis el, dar, când să plece, pe uşă intra o ființă parcă ruptă din altă lume.

Şocați de această apariție, se întrebau cu toții cine e şi ce are ea în legătura, traista sau desaga pe care o ținea în brațe. Femeia, slabă, numai pielea şi osul, foarte bronzată, le-a spus că e copilul care a adormit în brațele ei. “Bine, bine, şi de ce ne cauți pe noi? Cu ce te putem ajuta?”

“Nu am venit după cerşit, domne’!” a răspuns femeia, cu obidă. “Eu îmi caut soțul care m-a lăsat gravidă şi nu s-a mai întors. A zis că pleacă în Deltă, la lipoveni, să se facă pescar… Mai zicea că va primi leafă mare şi câte o găleată de peşte în

fiecare săptămână. De atunci nu s-a mai întors, mânca-l-ar ciorile de prăpădit! A promis că după ce nasc o să ne cunună! Nu l-ar răbda sfânta marți de astăzi! Banditu' a mai lăsat o femeie cu 2 copii pe la Segarcea; zicea că e o stricată şi de aia a lăsat-o!" "Noi te înțelegem, dar spune-ne cum se numea soțul acesta al dumitale?"

"Mihalache, domne', arză-l-ar focu' să-l arză, că m-a amăgit şi i-am dat bănişorii care-i aveam strânşi cu sudoare de la culesul viilor şi porumbului! După ce am născut am căutat-o pe mumă-sa şi i-am spus tot. Ce credeți că mi-a făcut? M-a spurcat cu tot neamul meu, m-a măscărit ca pe o albie de porci şi m-a dat afară cu bălăcăreli şi amenințări! Un om din gara Piatra-Olt când mi-a auzit povestea, mi-a spus să-l caut la Vâlcea că a auzit de aşa un nume prin oraşu ăsta, şef mare cu funcție... Nenorocitu', s-o fi dat drept şef, că nici nu ştia bine literele da' ştia să se prefacă de credeai că are şcoală de învățător! Aşa m-a vrăjit, m-a amețit şi m-a tulburat de a făcut din mine cum mă vedeți! Pe mine mă cheamă Cireaşa Zongor, dar el mă alinta Cireşica, până mi-a sucit mințile. Vedeți? Să

nu-l rabde Dumnezeu să facă şi cu alte fete ce a făcut cu mine, ucigă-l toaca de tâlhar şi de bandit! Vă rog să mă iertați că v-am deranjat cu povestea despre neisprăvitu' care mi-a zdrobit viața!"

Cireşica avea să afle, cu uimire şi durere, adevărul despre Mihalache al ei. Nimerise chiar în locul în care făcuse multe victime. Plină de atâta amărăciune şi deznădejde, Cireşica s-a uitat în brațele ei şi l-a descoperit pe Zambilică cu chip de înger, care a mişcat din picioruşe şi mânuțe lipindu-se de sânul mamei. "Un semn ceresc... Doamne! Am de ce şi pentru ce să trăeisc! Câtă lumină, cât e de frumoasă viața... Nu meriți tu, Mihalache, să te mai caut şi să plâng după tine, prăpăditule! Câtă putere şi câtă încredere mi-ai dat Tu, Doamne, în clipa asta! Miracol; miracol adevărat!" "Încă o dovadă în plus, tovarăşe Scurtu, despre lipsa dumitale de vigilență?" a comentat tovarăşul jurist de la Uniune.

Au trecut anii, Cireşica cu Zongorică s-au aşezat la casa lor, prin muncă, cinste şi credință. "Mămucă, eu de nu am avut niciodată tătuc, cum

au copiii ceilalți?" a întrebat Zongorică într-o bună zi. "Ba ai avut, dragu' mamei, dar a murit în război şi l-a luat Doamne-Doamne la el. Deşi nu sunt sigură dacă Doamne-Doamne sau Scaraoțchi..." a adăugat femeia, cu humor. "Da' Scaraoțchi cine e, mămucă?" "E un nene foarte rău, dragul mamei, care a plecat peste mări şi țări şi a murit acolo. Noi am rămas numai cu Doamne-Doamne, care-i ajută pe toți care muncesc cinstit şi vor să ajungă şefi mari!" "Mămico, eu o să muncesc foarte mult ca să ajung cel mai mare şef peste toți oamenii!" "Bine, dragul mamei, aşa să faci!"

Târziu, peste ani şi ani, cineva l-a văzut pe tovarăşul Scurtu, care muncea necalificat, cărând saci de cereale la moara veche din Drăgoeşti-Vâlcea. Timpul nu a stat pe loc nici pentru Zongorică: A pornit în viață hotărât să muncească, să învețe şi să lupte pentru a ajunge şef mare peste oameni. Incredibil, dar adevărat! Zongor este preşedinte de sindicat în oraşul Segarcea, apreciat, onorat şi stimat de toată lumea. Cireşica, o mamă liniştită şi mulțumită de fiul său, visează la ziua

fericită când Zongor se va căsători. Vor veni pe lume nepoți şi strănepoți care vor forma o familie plină de blândețe şi înțelepciune din partea bunicii lor.

Peste alți ani, în fața bisericii din Segarcea, un bătrân slab, încovoiat şi neîngrijit, cerşea pomană… "Măi Mihalache, tot singur trăieşti, mă? Ce ai făcut la puşcărie de ți-au dublat anii de detenție?" Cireşica, sprijinită de un gard, cu doi nepoți de mână, a auzit toată conversația… Oare această epavă să fie fălosul, mândrul, încrezutul şi cuceritorul Mihalache? Nu l-a mai blestemat, a cuprins-o o milă şi un sentiment de iertare. Le-a dat câte 5 lei la cei doi copii şi i-a învățat să-i dăruiască moşului. Copii, fericiți aşa au făcut! Fericită a fost şi Cireaşa că a putut să răsplătească cu "bine" tot răul pe care i l-a făcut Mihalache! Câtă generozitate şi mărinimie în sufletul acestei femei, Cireaşa!

…Un dangăt scurt de clopot anunța înmormântarea unui bătrân transportat la cimitir

cu o căruță de la grajdul colhozului. Pe o cruce simplă, de scândură, scria *M. D. Mihalache*

"Dumnezeu să-l ierte" a zis şi Cireaşa, care l-a iubit, l-a urât şi l-a iertat.

Iftime, de ce-o loveşti aşa de tare?

Toloaca – aşa-i spuneau sătenii – era o colină domoală, acoperită cu iarbă verde şi deasă, care se întindea, cât vedeai cu ochii, dincolo de râpă. Acolo se adunau vitele la cireadă, dimineața şi tot acolo le oprea văcarul seara, atunci când fiecare stăpân îşi lua vita acasă.

În zilele de sărbătoare, toloaca era locul de distracție a tineretului din sat. Se organizau diferite jocuri sportive şi distractive: meciuri cu mingi improvizate, țurca, trânta între cei mai voinici flăcăi, alergatul pe diferite distanțe, se spuneau glume şi bancuri. Fete şi băieți cântau romanțele la modă, fiecare etalându-şi vocea de bas, tenor, sau

fetele cu vocea lor de soprane şi cântecele lor răsunau în văzduh, taman până în vatra satului.

Sus de tot, acolo unde se sfârşea toloaca, se afla o *izâtură*, adică o râpă cu apă bâhlită, plină de stuf, de buruieni şi de păpuriş. Împrejur mărăcini, câteva sălcii, salcâmi, orăcăit de broaşte şi ciripit de păsări, ca într-un crâng de poveste.

În acest loc mirific, ascunsă vederii de nişte salcâmi, era căsuța Dochiței lui Bursuc şi a soțului ei, Iftim. Unde îl găsise Dochița pe soțul ei, de unde şi cum îl adusese, nu ştia nimeni... Cert este că atunci când au dat cu ochii de Iftim, Bursuc şi Bursucița i-au alungat pe amândoi de la casa lor. Dochița şi Iftim au fost, deci, nevoiți să-şi facă un adăpost unde să locuiască.

Cât pitoresc, câtă vrajă, cât farmec şi câtă atracție avea această căsuță! Ruptă parcă din cea mai îndepărtată antichitate, nu putea opri curiozitatea trecătorilor. Cei patru pereți erau o combinație de chirpici, cartoane, scânduri şi deşeuri strânse de pe izâtură iar acoperişul,

jumătate stuf, jumătate paie cu spice de grâu printre ele. Primăvara boabele de grâu încolțeau şi un covor verde se aşternea pe acoperiş.

Dochița şi Iftim duceau o viață cât se poate de retrasă şi plină de mister. Nu munceau, pentru că pământurile îmbelşugate, livezile, viile şi pădurea le ofereau tot ce le era necesar traiului, dar nici nu cerşeau. Sătenii, la rândul lor, nu se preocupau foarte tare de această familie singuratică, ce trăia sus, pe izătură, aşa că cei doi aveau viața lor, liniştită, de familie, acolo, în micul lor univers.

Era o seară liniştită de august, copiii se întorceau cu vitele din Bălțata, de la păscut şi se opriseră, ca de obicei, pe toloacă, să-şi ia rămas bun unii de la alții până a doua zi. Deodată, din curtea lui Iftim, zgomot, țipete, înjurături şi blesteme...

Curioşi, copiii s-au apropiat de căsuță, urmați îndeaproape de nenea Manole cu boii şi vaca. O dată ajunşi în fața casei, ce să vezi? O

bătaie ca-n filme... Dochița striga cât o ținea gura: “Nu mai da, măi banditule, aşa de tare, hoț şi puşcăriaş ce eşti! Crezi că lumea nu ştie că tu furi găinile sătenilor? Tu i-ai prădat pe jidanii din Soroca, de i-ai lăsat fără bani şi fără ceasuri, şarlatan, bandit, hoț şi cremenal ce eşti!”

Parcă mai îndârjit, Iftim a început s-o lovească şi mai tare cu pumnii şi cu picioarele şi atunci nenea Manole s-a apropiat de el şi pe un ton rugător şi blând i-a zis lui Iftim să n-o lovească aşa puternic, că poate să moară. Spre stupoarea asistenței, Dochița se ridică sprintenă de jos, se scutură de praf şi se îndreaptă furioasă spre Manole: “Ascultă, măi Manole, ce treabă ai tu să te bagi în familia noastră? Mai bine vezi-ți de familia ta şi de sluta de nevastă-ta. Soțul meu e stăpânul meu şi are tot dreptul să mă bată când are chef şi când vrea! Şi voi ce vă holbați aşa,” s-a stropşit ea către copii, “ia cărați-vă imediat acasă! Ce, nu ați mai văzut gospodari ca noi care se mai ciondănesc?”

Bălăcărit de Dochița, nenea Manole pleca încet cu vitele la vale, urmat de copiii încremeniți de cele văzute şi auzite. În urma lor, ostilitățile începeau din nou, cu mai multă furie, de data asta cu toată recuzita din casă: căni, ulcioare, oale, străchini şi cuțite zburau zvârlite cu sete, de la unul la celălalt... Adăpostiți în spatele unor sălcii, copiii priveau muți şi speriați încleştarea plină de ură şi sălbăticie dintre cei doi... Fulgii din perna ruptă, aruncată în capul lui Iftim, zburau haotic, iar Dochița, cu bluza sfâşiată şi părul despletit, rezista vitejeşte în această luptă cot la cot cu soțul ei, care se bucura de toate drepturile... Odată cu venirea serii, familia s-a liniştit şi cei doi au început să-şi strângă, în tăcere, obiectele aruncate.

Copiii ieşeau din tufişurile unde se ascunseseră şi plecau spre casele lor, împreună cu nenea Manole. În seara aceea toți au avut ce povesti din cele văzute la casa lui Iftim. Faptele au fost amplificate şi hiperbolizate, iar a doua zi satul clocotea de cele auzite de la copiii lor. Iftim şi Dochița s-au retras câteva zile în linişte şi armonie...

Vovel, nepotul lui Ştrul, deschisese în sat o mică cârciumioară, cu două-trei mese, două-trei scaune şi băuturi de prima calitate: şliboviță, secărițâ, tescovină şi vin, zaibăr şi puterea ursului. În zilele de refacere, după bătăile crunte, Iftim venea cu Dochița lui la cârciuma lui Vovel pentru a petrece o seară romantică. Precaut, Vovel avea o politică aparte pentru genul ăsta de clienți: le cerea banii pe băutură înainte…

Un cuplu de invidiat: îşi vorbeau frumos, îşi turnau în pahare unul celuilalt şi ciocneau paharele făcându-şi urări pline de dragoste şi afecțiune. “Să fii sănătos, puişor drag!” “Şi tu, frumoasa mea dragă!”… Când începeau să se cherchelească, Vovel îi dădea afară şi încuia uşa în urma lor.

“Hai, Dochița tatii, să mergem la cuibuşorul nostru drag… Nu ne-a lăsat să mai petrecem, al naibii de jidan!” Iftim o prindea de mijloc pe Dochița şi porneau, împleticindu-se uşor, spre

casă. După ce treceau râpa, în fața lor se desfăşura toloaca în toată splendoarea ei.

“Ce zici tu, Iftime, dacă ne aşezăm pe lespedea de la izvoraş şi tragem nişte cântări de ale noastre? Nimeni în satul ăsta nu are glas ca al nostru. Tu, Iftime, dacă nu te țineau la puşcărie atâția ani, puteai să cânți chiar în corul mănăstirii!” “Uiți, Dochițo,” a zâmbit Iftim, “povestea cu banii furați de la biserică, când m-au prins jandarmii şi m-au ținut la arest zile întregi, fără mâncare, fără apă, numai în bătăi…” “Oameni fără suflet,” a oftat Dochița, “să te ucidă în bătaie pentru nişte copeici luate din biserică? Nu ai luat din buzunarul lor nimic.” “Amândoi am suferit nevinovați, dragă Dochițo, ce? pentru brățara pe care ai luat-o de la Ştrul trebuia să te lege jandarmii ca pe o hoață? Parcă era un colț de țară tinicheaua aia care ziceau că e de aur…” “Aşa e,” a încuviințat ea, “dacă nu ai fi lângă mine şi eu lângă tine ce ne-am face oare, Iftimaş? Mai bine cântă-mi tu cântarea aia care-mi place mie cel mai mult!”

“Frumoasa mea cu ochii verzi,” a început Iftim, “Dochițo, în genunchi te rog să crezi, că pe

tine te iubesc şi de dor mă prăpădesc." După care continua cu romanța *Trece un car cu boi pe drum*. Dochița îi ținea isonul cu vocea ei puternică, de soprană.

Trecuseră câteva zile de liniște totală, întreruptă numai de păsările din copaci şi broaştele din izătură, când Iftim striga la nevastă-sa, trezit ca dintr-un vis urât: "Ascultă, fa, când are de gând mă-ta, Bursucița, şi taică-tău, Bursuc, să dea ortu' popii şi să ne lase să ne mutăm noi în casă să trăim şi noi mai bine? Cât ai, fa, de gând să mă ții pe muchea asta de deal? Tu nu vezi că se rupe malul şi ne prăbuşim drept în fundul izăturii?"

"Iftimaş," a răspuns ea, împăciutoare, ei ne-ar primi şi acum în casă, dar nu te cunosc pe tine; adică cine eşti, al cui eşti, din ce sat eşti şi de ce ai stat atâția ani la închisoare?" "Cum fa," s-a indignat el, "mă judecă ei pe mine, prăpădiții dracului de boşorogi? Mai bine să mă întrebe cum te-am luat eu pe tine, prăpădito.... Ții bine minte cum te-am găsit cu şleahta de haidamaci în pădure? Mi-a fost milă, te-am luat cu mine şi acum

ții cu ei, în loc să ții cu mine? Stai că-ți arăt eu, să mă ții minte toată viața…”

Şi jap! şi trosc! şi dă-i şi pisează la Dochița şi cu pumnii, şi cu picioarele. “Un bărbat frumos, vajnic şi arătos ca mine, puteam să iau fata ministrului, nu pe tine miorlăito!” a scrâşnit el, şi dă-i, şi țipă, şi iar dă-i, ca să ştie Bursuc cu Bursucița ce ginere le-a găsit fata lor. Şi în furia lui, Iftim puse mâna pe cuțit şi o zgârie rău pe pulpa unui picior. “Săriți! Săriți, oameni buni, *cremenalul* mă omoară! Săriți, că m-a înjunghiat!” Țipetele Dochiței se auzeau până în vale, la casa lui Costan.

Spiritele se domoleau pentru o clipă, ca să reînceapă cu o intensitate şi mai mare. “Hoțul! El e tâlharul satului,” țipa Dochița ca din gură de şarpe, “săriți, săriți că mă omoară, m-a tăiat banditu’!”

“Costane, du-te măi omule şi vezi ce se întâmplă acolo. În noaptea asta se face moarte de om…” Cu furca de fier într-o mână, cu un ciomag şi cu câinele lui, Lăbuş, după el, Costan urca sus, la Iftim. “Iftime! Iftime, ieşi oleacă afară, măi, ce-i la voi…”

Nici nu apucase bine omul să termine că Iftim se precipita către poartă, turbat, cu privirile tulburi şi cu o toporişcă în mână... “Ce cauți la poarta mea, Costane? Dacă nu pleci, bag furca aia a ta de fier drept în tine... Marş de la poarta mea, strâmbule ce eşti!” “Măi, Iftime,” i-a zis Costan, blând, “nu-i frumos ce faceți, e trecut de miezul nopții şi voi aprindeți satul cu urletele şi țipetele voastre...” “Costane,” a replicat aprins Iftim, “dacă nu pleci o să vină nevastă-ta să te ia cu făraşul din urzicile ăstea, ai înțeles?”

Omul îşi lua seama şi făcea drumul înapoi către casă; nu e bine să te pui cu nebunul...

”Ce vroia Costan de la noi, dragule?” Luat complet prin surprindere de schimbarea de atitudine a Dochiței, Iftim se domolea, brusc. “Ce să vrea, oameni neserioşi, dragă! Se bagă peste tot, uite aşa, netam-nesam...” “Ei, puişor drag, nesimțire curată din partea lor...Când ne-am amestecat noi în familiile cuiva, dragule? Eu zic să-i lăsăm în pace pe toți nesimțiții şi să ne pregătim de culcare...” a zis Dochița, pe acelaşi ton neutru, de

parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, în timp ce şchiopăta amarnic de un picior. “Ia adă tu de afară o mână de lut galben, îl înmuiem şi facem două comprese; le punem la picior legate cu basmaua mea cea mare şi până dimineață vindecarea e gata. Lutul scoate fierbințeala şi vindecă orice rană…”

Mai bine de o săptămână numai concertul broaştelor, păsărilor, greerilor şi foşnetul frunzelor au mai tulburat liniştea patriarhală din jurul căsuței. Duminica următoare, Iftim şi Dochița, proaspeți, odihniți şi ferchezuiți, se hotărau să coboare în sat, la cârciuma lui Vovel. “Hai fa, Dochițo să ne mai petrecem, că doar oameni suntem,” o încurajase Iftim, “ne ajunge cât stăm pe toloaca asta cu prostimea; să stăm şi noi la local cu lumea bună la masă!”

Parcă în ton cu liniştea din ultima vreme, la intrarea în local îi întâmpina o muzică dumnezeiască; Serghei Cocoşatu din Făgădău cânta la mandolină de-ți ungea sufletul nu alta. Muzica şi vinul schimbaseră cârciuma într-un colț de rai. Veselie, glume şi mai cu seamă dans.

Nimeni nu-l întrecea pe Iftim la cazacioc. Se aşeza în genunchi, bătea cu palmele în duşumea, făcea salturi acrobatice, cu figuri de mare artist. Dochița cu mânile în şold, sprintenă ca o păuniță, se învârtea frumos în jurul lui, pe ritmurile dezlănțuite şi furioase. Au urmat şi momente de adevărată gingăşie poetică. Pasiunea lui Iftim era valsul. Prinşi în vârtejul muzicii, elegant şi cu sentiment, parcă alunecau pe valurile Dunării. Rănile de la piciorul Dochiței dispăruseră ca prin minune, datorită tratamentului ad-hoc cu lut galben. Toți cei aflați în local au rămas acolo până noaptea târziu, admirându-i şi aplăudându-i pe cei doi, cum dansau, cum se comportau şi mai cu seamă cum cântau romanțele, care erau la modă pe vremea aceia. Mult după miezul nopții Iftim şi Dochița, vedetele serii, părăseau localul şi ajungeau acasă toropiți de oboseală.

"Dochițo, ia scoală, fa!" "Ce ai, puişor, tu nu vezi că nici nu s-a luminat bine de ziuă?" "Scoală, fa, când îți zic, am o treabă cu tine..." "Da' ce treabă ai, Iftime, aşa din zori?" a întrebat femeia,

încercând să se elibereze din mrejele dulci ale somnului.

“Tu vrei să cobor milităria pe tine, sau te scoli?” Tonul aspru a lui Iftim nu suporta replică şi femeia se trezea de-a binelea. “Gata, Iftimaş, m-am sculat!” “Ascultă bine la mine,” a spus Iftim, după un moment de tăcere, “te duci în sat, la babalâcii tăi de bursuci şi le spui să se mute în magazie, ca să ne putem muta noi imediat în casă. M-am săturat să aştept, iar nesimțiții tăi de bursuci nu se mişcă defel din loc ca să ne lase casa liberă…”

“Aşa mi-ai promis, Dochițo, atunci când te-am luat,” a continuat el, “că ai tăi or să-ți dea casa ca zestre! Tu nu te gândeşti, Dochițo, că pe un om ca mine, frumos, fălos şi voinic l-ar pune şi regele la masă, iar voi mă țineți sus, la cucurigu’, pe gurguiată!” “Cum crapă de ziuă, puişor, o să mă duc pe la ei şi voi lămuri toate lucrurile cum se cuvine…”

Vizita la părinți a fost binevenită şi bineprimită. Au discutat tot felul de lucruri, de

întâmplări, evenimente, numai despre casă nu a suflat nimeni nici o vorbuliță...

De ceva vreme Dochița era stăpânită de o presimțire ciudată şi vise la fel de ciudate. În drum spre casă, s-a gândit că îi va spune lui Iftim că totul este aranjat şi pe curând se vor muta. Presimțirile nu înşală niciodată. Când a ajuns în dreptul casei a început să-l strige pe Iftim: "Puişorule, îngeraşule, iepuraşule!" Fără răspuns, însă; camera era răvăşită şi multe cărămizi aruncate pe jos. Îngrijorată, s-a dus la Parastița lui Costan, poate ea ştia ceva...

"Vecină, nu l-ai văzut cumva pe Iftimaş al meu?" "Ba l-am văzut," i-a răspuns femeia, "da' tu unde ai fost, fa, toată ziua?" "Am fost la părinții mei, în sat..." "Ei, află că Iftimaş al tău a fost ridicat de jandarmi şi dus la puşcărie pe 7 sau 9 ani de zile..."

"Văleu, văleu, ce mă fac? De ce s-o fi legat de capul lui săracul de el? Nu ai aflat, Paraschițo, de ce îl învinuesc jandarmii?" "Nu-l învinuieşte nimeni," i-a replicat Parastița, mai în glumă, mai în serios, "e mai

rău, l-au dovedit că el este ăla care l-a prădat pe brigadirul silvic din pădurea Soloneț, i-a legat soția cu o funie de un copac şi a fugit cu banii şi obiectele de aur…" "Cum adică?" s-a mirat Dochița, "Iftimaş nu mi-a pomenit nimic de povestea asta…" "Ce poveste, fa? A clocotit tot județu' mai bine de jumătate de an, tu pe ce lume trăieşti?"

"Uite cum a fost," a reluat femeia după ce Dochița îşi mai revenise nițel, "Iftim a văzut când a plecat brigadirul cu *sarela* la Soroca şi a înțeles că acela nu se va întoarce acasă decât seara târziu. Aşa că s-a furişat în casa omului cu gândul să-i fure toți banii, cu o mască pe față şi un cuțit lung în mână. Soția omului rămăsese singură în toată gospodăria… *Ascultă, fa, banii sau te mângâi puțin cu cuțitul ăsta… Aoleu, hoțu', săriți, hoțu', mă omoară!* a țipat femeia. *De ce nu taci tu, măi femeie? Stai binişor, să-ți arăte nenea ceva.* A luat o funie din ocol, a trântit-o jos şi a legat-o pe biata Ilinca de un copac. Apoi a luat bănişorii, aurul şi s-a făcut nevăzut prin pădure. Brigadirul şi-a găsit soția mai mult moartă decât vie…

Au vuit satele, dealurile şi văile, dar pe hoț nu reuşeau să-l descopere. Din cauza sperieturii, Ilinca umbla numai pe la doctori, pe la preoți şi pe la babe dar totul era zadarnic. Se trezea noaptea şi nu vroia nici în ruptul capului să rămână singură, nici măcar pentru un minut. Jandarmii suspectau pe toți ăia care cheltuiau prin cârciumi, pe băutură, pe jocurile de noroc, fără să muncească sau să producă ceva…"

"Ei," a continuat Parastița, "încet, încet, toate bănuelile se opreau asupra lui Iftim. De muncit nu muncea, dar de două, trei ori pe lună rupea sute de lei la cârciuma lui Vovel. Aşa că dimineață, când te-a trimis pe tine la ai tăi, să-i elibereze casa, lui i se pregătise o altă locuință, la puşcărie. *Iftime*, l-au somat cei trei jandarmi, *mâinile sus, că eşti arestat*! Cu pistolul la tâmplă şi cătuşele pe mâini au trecut la reconstituire şi Iftim a recunoscut totul, cuvânt cu cuvânt, aşa cum ți-am povestit şi eu. Banii care-i mai rămăseseră, 300 de lei, îi ținea ascunşi sub două cărămizi din fața sobei…"

“Bine, Paraschițo,” a întrebat-o Dochița, nerevenindu-şi din şoc, “dar de unde ştii tu aşa de bine povestea asta cremenală din pădurea Solonețului?” “Ştiu totul foarte bine, de la un nepot care lucrează ca furier la postul de jandarmi din sat...”

“Doamne, Doamne, ce mi-a fost dat să aud,” a început Dochița a se văita, “să trăiesc cu un aşa cremenal, care îmi spunea că banii îi are de la bunica lui care avea o bogăție mare... Aurul pe care l-a vândut unei doamne, mare cântăreață de operă, zicea că tot de la bunica lui îl are. Doamna asta a simțit că aurul e de furat şi i-a mânjit ochii cu doar 200 de lei. Iftime, Iftime ce mi-ai făcut tu mie, Iftime! De ce m-ai părăsit, Iftime, şi m-ai lăsat văduvă singură cu inima frântă de durere? Cum să mă descurc în lumea asta fără tine?”

“De ce-l jeleşti, fa,” a întrerupt-o Parastița, “nu cumva te-ai obişnuit cu ciomăgeala, cu zdupăneala, cu oase rupte şi bătăile cu pumnii şi picioarele?” “Ei,” a oftat Dochița, “toate astea le făcea numai când era nervos, dragul de el. După ce

se calma, era bun şi blând cu mine, mă alinta şi mă iubea frumos…" "Păcat de tine, Dochiţo, că ai ajuns să te mulţumeşti numai cu atât în viaţă. Cum ai putut să aduci blenderăul ăsta în sat la noi? Se vede de la o poştă că e haidamacul din ceata lui scaraoţchi, care jefuiau şi omorau la drumul mare. Huligan, dezertor, derbedeu şi cremenal, ăsta era puişorul tău de Iftim… Auzii că excrocul vroia să-ţi dea părinţii afară din casă şi să se instaleze el ca un belfer? Bieţii bursuci, nici nu ştiau ce le pregătea viitorul ginere… Dochiţo, adună-ţi minţele în cap, fă-te femeie de treabă, du-te la părinţii tăi şi la casa părintească. Derbedeu' şi haiducu' ăsta a făcut din tine ruşinea satului. Nu vei greşi dacă o să mă asculţi, Dochiţo!"

Dochiţa se întorcea, deci, la casa părintească, gospodăria creştea şi înflorea şi, uşor-uşor, căpăta respectul şi stima tuturor sătenilor În fiecare duminică se ducea cu mama ei, Bursuciţa, la biserică, să mulţumească Domnului că le-a scăpat de necuratu' şi le-a luminat drumul şi calea vieţii.

De multe ori nu simțim cum trec lunile şi chiar anii. Haiducu' şi banditu' Iftim a fost dat uitării de către săteni şi mai ales de Bursuci şi Dochița. Timpul avea să şteargă complet imaginea lui din memoria comunității...

Trecuse multă vreme de când nu mai ştiam nimic de Dochița... Într-o zi mă întâlnesc cu Saveta din Dealul Crucii. Din vorbă-n vorbă, am întrebat-o dacă ştie ceva de Dochița şi de Bursuci. "Ştiu, cum să nu ştiu; sunt toți foarte bine! Bătrânii sunt sănătoşi şi au de toate pe lângă casă. Dochița s-a măritat cu factorul poştal Nicolae, care rămăsese văduv şi creştea doi nepoți, ai unei fete care se prăpădise într-un accident şi rămăseseră mititeii orfani de mamă. Câtă dragoste şi câtă iubire vărsa Dochița asupra acestor copii. Îi îngrijea ca pe ochii din cap. Bursucii s-au declarat imediat bunici şi se jucau toată ziua cu ei. Familia trăia în armonie, înțelegere şi multă dragoste de a creşte doi copii orfani. De multe ori Dochița stătea pe prispă şi reflecta aşa: Doamne, ție îți mulțumesc că mai ajutat să înțeleg viața curată şi adevărată..."

Cât despre căsuța din deal, de la cucurigu', copii au făcut din ea o adevărată colibă plină de inedit şi de mister. Înăuntru găseai fel de fel de obiecte ascunse de copii care le foloseau în joaca lor. Copii Dochiței au crescut mari şi au fost ajutați să învețe la şcoli înalte. Unul a devenit învățător şi unul judecător. Au fost înfiați de Dochița şi de Bursuci, ca să devină moştenitori de drept când se va stinge familia.

Mulțumim încă odată ție, Doamne, că ne-ai călăuzit pe drumul cel drept. Tu ne-ai ajutat să înțelegem sensul vieții, să prețuim bucuriile şi darurile tale Doamne!

Pe Iftim l-a înghițit pământul. Nimic nu s-a mai aflat de el.

Două logodne cu peripeții

Pe la începutul anului 1941, Senea şi Eşuță se angajaseră ca muncitori, pe bază de contract, la Societatea Română de Telefoane şi, aproape

imediat, fuseseră cooptați în echipa domnului şef Urmaciu.

"*Băieți*," le-a spus el, "noi o să avem de lucru la traseele telefonice din sudul Basarabiei; trebuie înlocuit tot ce este vechi cu materiale noi şi moderne. Trebuie să ştiți, însă, de la bun început, că populația de acolo e o amestecătură de români, turci, bulgari, lipoveni şi ruşi, o să-i înțelegeți foarte greu la vorbă şi încă şi mai greu o să vă fie să vă obişnuiți cu tradițiile şi obiceiurile lor, care sunt şi ele amestecate cu cele mahomedane, musulmane şi ortodoxe. Aşa că băgați de seamă cum vorbiți şi cum vă purtați, mai ales față de femei, pe care trebuie să le tratați cu cel mai mare respect…"

"Stați liniştit, domnule Urmaciu," au răspuns băieții, "suntem de la poalele cetății lui Ştefan cel Mare, nu ne facem noi răzeşii de ruşine!"

"Totul e clar, atunci," a încuviințat domnul şef, "hai să trecem la treabă… Prima oprire o facem în satul Giubuşlia, unde o să poposim mai mult; trebuie să înlocuim întreg traseul şi să instalăm

telefoane la Primărie şi la postul de jandarmi. Uitați aici graficul şi schița de lucru.”

Indiferent de anotimp, domnul Urmaciu purta cizme de culoare maron-roşcat, pantaloni bufanți gris, speciali pentru cizme şi o tunică albastră cu nenumărați nasturi galben-strălucitor: la guler, la manşete şi la buzunare, plus însemnele de pe epoleți, care-i atestau gradul de plutonier-major pe care-l căpătase în timpul serviciului militar. Uniforma, cu totul aparte, a domnului şef, impunea, totuşi, respect şi băieții, aflați într-un mediu cu totul nou pentru ei, nu puteau decât să aprecieze modul în care acest om era văzut, atât la nivel de Centru, cât şi în teritoriu.

În tot satul Giubuşlia nu găseai la vremea aceea nici o familie cu nume românesc, mai toate aveau rezonanțe turceşti. Băieții reuşeau, însă, să se adapteze rapid la viața locală şi în scurt timp începuseră să se lege prietenii… Curând se vedeau invitați la şezătoare de către Gherghina, fata lui Chiachir. Se spuneau glume, se cânta, fetele lucrau

la broderii sau la gherghefuri, băieții le țineau ghemele de ață, timp în care Senea schimba priviri furişe cu Gherghina.

Idila se înfiripase, a doua zi Senea îşi lua inima-n dinți şi o invita pe fată la o plimbare, la ceas de seară, în condițiile în care legea Islamului, în care Gherghina fusese crescută, avea nişte reguli foarte stricte: pe timpul plimbării tinerii trebuiau să păstreze o distanță de minim 10 centimetri între ei, sărutul era permis numai în ziua cununiei, iar cel mai târziu la orele 8.00 seara domnişoara trebuia adusă acasă, acolo unde cavalerul era tratat cu un pahar de vin, o gustare şi o baclava, după obiceiul locului…

În scurt timp domnul Chiachir realiza că cei doi tineri se plac, aşa că a decis, ca orice tată responsabil, că era momentul să intervină. “Măi cupii,” le-a zis el într-o bună zi, “eu văzut că voi plăcut unul la altul, de aceea eu zic că trebuie făcut logodnă degrabă… Sâmbătă, aşa hotărât eu cu familia!” “Bine, bine,” a îndrăznit Senea, “dar eu nu sunt pregătit cu verighete, cadouri sau ce se mai

cuvine pentru logodnică…" "Băieţăli," a zâmbit domnul Chiachir, "la noi nu facem facem cadouri, nu facem verighete, astea lucruri nu cere Islamul; iubire tu la Gherghina, Gherghina iubirea la tine şi asta tot!" "Am înţeles, domn' Chiachir," a insistat Senea, "atunci spuneţi-mi măcar câţi bani trebuie să dau pentru masa de logodnă…" "Logodnă la tine nu costă nimic," a răspuns omul, "părinţii la fată facem tot…"

"Bune obiceiuri au găgăuzii ăştia din sud," comenta Eşuţă pe drumul spre casă, "bem, mâncăm şi nu ne costă nimic! Până una-alta, hai să ne pregătim de logodnă, mai sunt trei zile, nunta poate să mai aştepte…"

În Basarabia, atunci când merge în peţit, mirele trebuie să fie însoţit de o rudă sau de un prieten apropiat, care se numeşte *staroste* şi care are misiunea de a-l descrie şi zugrăvi pe viitorul ginere în cele mai favorabile culori cu putinţă familiei fetei. Un fel de *şef de campanie*, dacă vreţi… Rolul de staroste căzuse, în cazul băieţilor, în sarcina lui Eşuţă. "Stai liniştit," a stins el temerile

lui Senea, “o să fie bine, nu ai habar ce-mi poate pielea…”

Venea şi ziua de sâmbătă, sosiseră şi invitaţii: Satâr, cumnatul domnului Ciachir, cu soţia; domnul Cadâr, cu soţia şi fata; Ciamur, cu familia; cei doi băieţi ai vărului Catâr, din Ciamurlia, care veniseră să înveselească atmosfera, unul cu balalaica, celălalt cu mandolina… Menu de zile mari, muzică asigurată, totul aranjat ca la carte…

“Oameni buni,” a ridicat Eşuţă cupa cu şampanie, “nici nu ştiţi ce noroc a dat peste Gherghina… În toată Basarabia nu găseşti un băiat mai bun ca Senea. Anul trecut a primit ca moştenire o vilă şi 10 hectare de pădure pe malul *fluviului* Bahlui, care, după cum bine ştiţi, se varsă în ocean. Şi,” a adăugat el, cuprinzând cu privirea cinstita adunare, “este singur la părinţi, pe care-i va moşteni…Nu bea şi nu fumează!”

S-au ciocnit paharele în cinstea tinerilor şi invitaţii au trecut la ospăţul îmbelşugat: pilaf de orez cu specialităţi din carne de oaie, friptură de

miel, baclavale şi sarailii. Balalaica şi mandolina cântau să le meargă la suflet tuturor…

Vestea s-a răspândit repede, a doua zi toată suflarea satului ştia că Gherghina s-a logodit cu un maistru de la telefoane, cu salariu mare, care după căsătorie o să o ducă la vila lui de pe malul fluviului Bahlui. (Bahluiul este un pârâu pe cale de dispariție, n.a.)

Plimbările nevinovate au continuat şi după logodnă, cu strângeri de mână care le dădeau fiori plăcuți, mai ales Gherghinei, care credea serios în totă povestea…

Domnul Urmaciu era la curent cu aventurile băieților, însă nu se amestecase în nici un fel. “Să nu crezi în femei niciodată!” spunea el, cu amărăciune. Omul era pățit; nevasta îi fugise cu un şofer bulgar şi îi luase toată agoniseala de-o viață… “Nu mi-a lăsat nici bani de pâine, nenorocita!” se lamenta el…

Trecuseră patru zile de la logodnă şi domnul Urmaciu apărea cu o fonogramă în mână. “Băieți,

strângeți tot calabalâcul, trebuie să plecăm imediat la Cimişlia… Am cam terminat treaba pe aici…”

Lacrimi, regrete, speranțe, promisiuni de revedere… Băieții s-au suit în maşina telefoanelor, care transporta şi materiale de construcții şi duşi au fost!

Popasul următor: Cimişlia! O localitate cu populație formată din tot felul de nemotenii pe care istoria le adusese pe aceste meleaguri şi care, de-a lungul timpului, prin căsătorii mixte, îşi împrumutaseră şi îşi adoptaseră unii altora bunele obiceiuri şi tradiții.

“Măi băieților,” le-a zis domnul Urmaciu, chiar de la sosire, “să terminați cu fetele, şezătorile şi logodnele, m-ați înțeles?” “Am înțeles, domnule Urmaciu,” a spus Senea, “dar nu facem nimic rău, nu vedeți că găgăuzii ăştia nu se sărută decât după nuntă? Ce vină am eu că Gherghina m-a lăsat să-i mângâi mâna şi degetele ei fine?”

“Sfântă tinerețe, plină de naivitate şi prostie!” a exclamat domnul Urmaciu. “Aveți dreptate,” a intervenit şi Eşuță, “dar gândiți-vă că muncim zi-

lumină, din zori până-n seară şi, la sfârşitul lucrului, simțim nevoia să ne relaxăm puțin, să dansăm şi să cântăm…" "Gata," a scurtat domnul Urmaciu discuția, "mie-mi trebuie lucru, productivitate, nu obrăzniciile voastre!"

"Domnule Urmaciu, avem o veste bună pentru toată echipa noastră! Domnul Caldarâm, patronul magazinului, ne-a invitat poimâine, sâmbătă, la un zaiafet pe care-l face cu ocazia majoratului fetei sale, Zambila! Suntem oaspeți de onoare, nu trebuie să ducem nimic, toată cheltuiala se face de către familia sărbătoritei!" "Bune obiceiuri," au zis băieții, "să dea Domnul să fie mereu aşa!"

Sosea şi ziua de sâmbătă, ziua petrecerii, sosiseră şi invitații: naşii Zambilei, domnul Calache cu soția şi familia Zaharache, veneau şi băieții cu muzica, meniul, ca de obicei, era specific regiunii, cu pilaf, fripturi de miel şi multe, multe baclavale… Pe lângă obişnuita sticlă de şampanie, domnul Caldarâm adusese de la magazin şi o sticlă de

coneac franțuzesc, spre bucuria domnului Urmaciu, care era aşezat la loc de cinste, în capul mesei…

În timp ce oaspeții se ospătau şi ciocneau în cinstea sărbătoritei, numai două personaje păreau a fi decupate din altă poveste: Zambilica şi Eşuță, care nu-şi dezlipiseră nici un moment privirile unul de pe celălalt, făcând evident vizibil faptul că ceva magic se înfiripa acolo între ei doi…

Idila continuase, firesc, cu plimbări în fiecare seară, cu declarații şi promisiuni… Zambilica mulțumea cerului că bărbatul pe care-l visase şi îl dorise îi fusese adus, providențial, chiar de ziua ei, în timp Eşuță era de nerecunoscut; atât era de îndrăgostit!

Trecuseră unsprezece zile, echipa îşi terminase treaba şi trebuia să se deplaseze spre alt punct de lucru din sud, spre marea tristețe a Zambilicăi. Eşuță o asigurase, însă, că se va întoarce imediat ce lucrările se vor fi terminat, aşa că familia fetei a hotărât să organizeze un fel de

logodnă simbolică, în cinstea celor doi, pentru seara următoare.

Rolurile erau inversate, de data asta: Eşuță era cel în peţit iar Senea căuta să joace cât mai bine rolul de staroste. “Stimaţi musafiri şi distinsă familie,” a început el, “nu ştiţi ce noroc s-a abătut asupra fetei dumneavoastră atunci când Dumnezeu v-a trimis în dar acest suflet nobil şi curat! Se trage dintr-o familie de bogătaşi de pe malurile fluviului Răut (un alt pârâu neînsemnat, ca şi Bahluiul, n.a.), are o mătuşă în America, foarte bogată, fără copii şi care a promis că va veni la nunta lui Eşuță cu Zambilica şi le va face cadou o maşină americană şi 1000 de dolari... Este o femeie respectabilă, care se ţine de cuvânt... Pe malul Răutului, care se varsă direct în Dunăre, Eşuță, pe care suntem onoraţi şi mândri să vi-l prezentăm ca ginere, mai are 20 de hectare de pădure... Şi, ce este mai important, Eşuță nu pune picătură de băutură în gură şi nu se atinge de ţigară!” a mai adăugat Senea, spre mulţumirea fetei, a familiei ei şi a invitaţilor.

Cuvintele lui Senea erau în mare parte adevărate, Eşuță nu punea picătură de băutură în gură, prefera damigeana, cât despre țigări, aici ocolise nițel problema, Eşuță fuma cam vreun pachet, două pe zi…

A doua zi a urmat, firește, despărțirea, cu lacrimi, regrete, promisiuni şi speranțe şi, ca şi în episodul cu Gherghina, echipa s-a suit în maşina de serviciu şi dusă a fost, de data asta cu o destinație mai aparte, Mahmudia, undeva în Dobrogea.

Mahmudia era, într-adevăr, deosebită față de localitățile pe care le parcurseseră până atunci, prin aceea că populația era, preponderent, de etnie turcă. Bucătăria tradițională era, de asemenea, deosebită, mai ales prin specialitățile de patiserie pe care, se spunea, le găseai numai acolo: plăcinte crețe cu brânză de capră ori de vacă, covrigi şi cornuri, sarailii ori plăcinte crețe cu dovleac.

“Măi băieților, voi trebuie ascultat bine la mine…” şi-a început domnul Urmaciu obişnuitul

discurs, de data asta cu o voce mult mai serioasă şi mai gravă. “Aici nu trebuie glumit la femei de turci; bărbații turci dacă vede, bagă imediat iataganul drept la inima voastră şi imediat muriți, măi bre! La Mahmudia mult serios trebuie să fiți!” “Am înțeles, domnule Urmaciu,” au răspuns băieții, “suntem însă tineri şi poate mai greşim... Nu vedeți că-n toată Europa miroase a praf de puşcă şi că-n fiecare zi ne aşteptăm să fim mobilizați?”

“Bine, bine,” a zis domnul Urmaciu, ceva mai blând, “dar cu fetițele de la Giumbuşlia şi Cimişlia cum a fost? De ce ați mințit voi la ei atâta?” “Ei,” a oftat Eşuță, “să ştiți că ne-am hotărât aşa: dacă s-o termina războiul şi om scăpa teferi, fără să fim trimişi în linia întâi, ne vom întoarce şi ne vom căsători cu fetele cu care ne-am logodit!”

“Bravo, băieți, aşa o hotărâre cinstită place la mine... Dar cu minciunile de escroci şarlatani cum rămâne?” “Ei, domnule Urmaciu, la început ne-am amuzat, dar după aia ne-am dat seama că vom fi cei mai norocoşi oameni cu asemenea soții...Cât despre averile despre care am spus că le-

am avea, o scoatem noi la capăt; le vom zice că le-au distrus nemții, ori ruşii… Oricum ar fi, suntem siguri că ne vor ierta şi ne vom căsători cu siguranță! Iar la nunțile noastre, când vor fi să fie, dumneavoastră veți fi invitatul de cea mai mare onoare!" "Mari pezevenchi sunteți", a zâmbit domnul Urmaciu, "dar tare simpatici la mine!"

Nu trecuseră decât câteva zile de la discuția cu pricina şi se trezeau cu jandarmul, la primele ore ale dimineții, cu ordinele de mobilizare. "Poimâine, pe data de 6, trebuie să vă prezentați la unități!" "Cum să ajungem până pe 6 la unități, dom' caporal," au protestat ei, inutil, "azi sunt deja 4 ale lunii…" "Ce mă interesează pe mine, măi băieți?" a ridicat din umeri omul, "eu ştiu atât: dacă nu vă prezentați la termen, Curtea Marțială vă mănâncă… Ați semnat, vă descurcați şi gata. V-am salutat!"

Vâltoarea războiului avea să-i arunce pe cei doi logodnici ai povestirii noastre departe de pământul natal: Eşuță – dincolo de Crimeea, cu

chipul Zambilei încă proaspăt în minte, Senea – pe undeva pe lângă Kiev, cu amintirea Gherghinei. Dar, dincolo de pârjol, de moarte şi de tragedii umane, amândoi nutreau speranța că, atunci când toate aceste orori se vor fi terminat, se vor întoarce la logodnicele lor şi vor putea să-şi întemeieze o familie, în pace…

Târziu, după ce războiul se terminase şi rănile începuseră să se vindece, Eşuță ne-a relatat un episod edificator pentru sensibilitatea şi grija ostaşilor care luptau alături de el… "Unitatea noastră avea în dotare şi o căruță, trasă de o iapă, care transporta provizii şi materiale… La un moment dat, în timpul unui transport, iapa a început să sufle greu, a tras pe marginea drumului şi s-a întins, s-a zvârcolit, iară s-a întins şi, într-un minut, făta un mânzişor roşcat cu o stea albă în frunte… Un semn ceresc, un semn de speranță, care ne-a umplut de optimism pe toți! Mă uitam la camarazii mei care scoteau din ranițe, din rația de război, pesmeți, ori din bidoane un pic de apă, pentru ca noul membru al companiei să nu ducă

lipsă de nimic şi mă gândeam că războiul, cu toate ororile lui, nu a reuşit să ne distrugă, dimpotrivă, ne-a apropiat şi ne-a sensibilizat... Chiar în momentul ăla am devenit naşul mânzului, l-am numit pe loc *Voinicel* şi, după ce ne-am bucurat puțin de minunea unei noi vieți apărute pe lume, i-am lăsat-o pe Maşca şi pe Voinicel în urmă spre a ne îndrepta, iarăşi, în ghearele morții..."

La distanțe imense unul față de celălalt, Senea şi Eşuță respingeau atacurile ruseşti, din ce în ce mai dese şi din ce în ce mai puternice, cu credință în Dumnezeu, cu fotografiile logodnicelor în buzunarele de la piept şi cu speranța dătătoare de putere că în curând tot coşmarul se va fi terminat şi că vor putea reveni la viața lor de odinioară...

Războiul se încheia în august 1944, nu înainte de a-şi fi reclamat tributul: mulți flăcăi tineri şi falnici din sat de la noi au rămas ca jertfă, acolo, prin stepele şi coclaurii ruseşti, Eşuță revenea acasă cu mâna dreaptă zdrobită de un glonte şi cu timpanul spart şi, două săptămâni mai

târziu, Senea apărea la poartă fără un picior, sprijinindu-se în baston, dar cu fericirea de a se vedea acasă întipărită pe chip.

Basarabia fusese alipită Rusiei Sovietice, călătoriile între Nord şi Sud limitate, Senea şi Eşuță începuseră o altă luptă: cea de a trece peste sechelele războiului şi de a-şi reface viețile... Treptat, cu sprijinul celor iubiți şi apropiați, au reuşit să-şi întemeieze, fiecare, familia lui. Fiecare a fost binecuvântat, la rândul lui, cu câte doi copii, care, la rândul lor, le-au dăruit nepoți şi strănepoți...

În amurgul vieții, în serile de iarnă, la căldura sobei şi lângă un pahar de vin, aveau să rememoreze, ca pe o carte citită de mult, cu plăcere şi cu regret, Basarabia de Sud, pe Domnul Urmaciu, pe care-l imitau când vorbeau despre el şi despre care aflaseră abia după război că fusese concentrat şi rănit mortal, nu departe de Odessa, perioada impetuoasă a tinereții lor, plină de planuri, nebunia războiului şi camarazii lor, de care

se despărțiseră acolo, pe front dar, mai presus decât orice.pe Gherghina şi Zambilica, ale căror chipuri le păstrau bine ferecate, în sufletul lor, ca simbol al altor vremuri, fără griji şi pline de speranțe...

Timofei al Vasilinei

Tot satul o ştia pe Vasilina ca fiind o femeie foarte zgârcită; îşi lucra de una singură cele patru hectare de pământ care-i rămăseseră după moartea soțului, ce-i drept, cu multă dăruire şi pricepere. Că era vorba de arat, de semănat, de strânsul recoltei ori de creşterea vitelor, Vasilina avea o filozofie sănătoasă, pe care nu ezitase să i-o împărtăşească şi băiețelului ei, Timofei, care o ajuta la câmp, după puterile lui: "De ce să dăm noi bani la alții, dragul mamei, pentru nişte munci pe care le putem face şi singuri? Nu mai bine ne rămâne banul nouă?"

Curând însă, secera, plugul, sapa şi coasa aveau să o facă pe Vasilina să uite că e femeie; se asprise la vorbă, la mers şi în gesturi, umbla desculță de primăvara până toamna târziu ca să nu cheltuiască bani pe încălțăminte, mâinile şi picioarele i se îngroşaseră şi se lățiseră ca nişte lopeți, într-un cuvânt, se *masculiniza* văzând cu ochii... Pe bună dreptate oamenii din sat se întrebau cam ce face ea cu banii, unii şopteau că îi ține ascunşi într-o traistă mare, după icoane, alții o abordaseră direct: "Fa, Vasilino, noi credem că tu eşti milionară, fa, ce faci tu cu atâția bani? Ai vândut boii, doi porci, grâu, porumb, floarea soarelui, cinci oi... Ai de grijă, o să vină hoții într-o noapte şi o să te curețe binişor de toți banii!"

În ciuda faptului că nu avea prieteni ori apropiați în sat, Vasilina a luat, totuşi, aminte la sfaturile sătenilor. "Timofei, dragul mamei, m-am gândit să astupăm ferestrele cu chirpici", i-a spus ea băiatului, într-o bună zi. "Bine, mămucă, cum zici dumneata!", a răspuns copilul şi, în câteva zile, sătenii se uitau, prostiți, la casa Vasilinei, la care

geamurile fuseseră înlocuite de un strat gros de chirpici. Şi, ca ultimă măsură de siguranță, Vasilina blocase uşa de la intrare cu scânduri bătute în cuie sănătoase. “Cum a rămas cu lumina,” a îndrăznit unul, Iftim Rototo, “ori voi orbecăiți precum chiorii pe întuneric?” “Ce vorbeşti, Iftime,” a replicat Vasilina, “avem lumânări cumpărate de la biserică, ne ajunge câte una pe seară…”

Ferestrele baricadate şi uşa înțepenită nu aveau să-i ferească pe Vasilina şi Timofei de un alt intrus: toamna. “Timofei, dragul mamei,” a zis ea, atunci când frigul începuse să-i pătrundă, “mâine-poimâine vine iarna, nu avem ce încălța, trebuie să mergem neapărat la Şteap”. Zis şi făcut.

Şteapul era un târg în exclusivitate evreiesc, cu o străduță largă, flancată de magazine cu vitrine mari şi luminoase (sau cel puțin aşa îi păreau lui Timofei). “Câți ani are copilul dumitale, femeie?” a întrebat negustorul la care se opriseră. “Face 9 anişori în două luni de zile!” “Arată ca unul de 15!”

s-a mirat acela. “Ei, seamănă cu răposatu’ barbatu-meu, de-aia a crescut aşa de înalt…”, a spus Vasilina cu o oarecare mândrie. “Poate nu ar arăta aşa de urât dacă l-ai îngriji, l-ai tunde şi l-ai spăla…” a zis negustorul, în timp ce le înmâna perechea nou-nouță de bocanci. “Lasă, jupâne,” a dat ea a lehamite din mână, “e abia un copil, are tot timpul să se tundă şi să se spele, se va drege el când va fi mare…”

Rămăsese de rezolvat spinoasa problemă a galoşilor Vasilinei. “Femeie, numărul dumitale, 44 adică, îl găseşti numai la magazine cu articole bărbăteşti, nu vezi ce picioare late şi groase ai?”, i-a zis un alt negustor. “Ce să fac, jupâne,” a oftat ea, “când eram fată de măritat le aveam mai subțiri, mai delicate… S-au lățit şi umflat de atâta muncă, asta e!”

“Mămucă,” a zis Timofei după ce maică-sa găsise galoşi pe măsura ei, “mie mi-e tare foame, hai să luăm o pârjoală caldă, că tare frumos mai miroase!” “Vai de mine şi de mine, dragul mamei, cum să

cheltuim 2 lei pe o amărâtă de pârjoală, tu nu vezi că evreii ăştia sunt în stare să ne jupoaie de tot? Ai răbdare şi tu un ceas-două, până ajungem acasă, culegem toate ouăle din cuibar şi facem un scrob mare, cu mămăligă caldă…Banii, dragul meu," l-a mângâiat ea părinteşte, pe creştet, "trebuie păstrați pentru mai târziu, atunci când vei fi mare, te vei însura şi vei vrea să-ți faci casă…" "Eu, mămucă," a răspuns copilul, "nu o să mă însor niciodată, ce să fac eu cu nevasta, ce să-i spun, de unde să ştiu eu ce vrea şi ce trebuie să-i dau?" "O să înveți când te vei face mare…", a expediat Vasilina discuția, intuind că se îndreaptă într-o direcție complet greşită, una pentru care nici Timofei, nici ea nu erau pregătiți.

"Ascultă, Vasilino," o interpela primarul, la ceva vreme după drumul la Şteap, "câți ani are feciorul tău?"

"Face 9 anişori mâine-poimâine!"

"Şi de ce nu l-ai dat la şcoală până acum?"

"Aoleu, domn' primar, păi dacă-l dădeam la şcoală, cu cine mă mai ajutam la câmp şi la vite?

Lăsați-o-n mama focului de şcoală, nu-mi stric eu copilul…"

"Treaba ta, Vasilino," a clătinat din cap primarul, "dar nu faci bine, de la un an la altul se cere tot mai multă ştiință de carte… Te-ai gândit ce va face când va fi mare şi o să-l ia în armată? Va fi vai şi-amar de capul lui, însă nu o să poți să-l mai ajuți, va fi prea târziu…"

Cum-necum, Vasilina a priceput mesajul şi a purces a-l pregăti pe Timofei pentru prima lui zi de şcoală. Chiar a doua zi s-a dus cu copilul la frizerul satului… "Cât ne costă, domn' frizer, tunsul?", s-a interesat ea înainte ca omul să-şi facă treaba. "Cât să vă coste," a răspuns omul, "la fel ca pe toată lumea: 3 lei!" "Nu vă mai rabdă Dumnezeu," a izbucnit Vasilina, "cum puteți să cereți 3 lei pentru tunsul unui copil?"

"Dacă 3 lei vi se pare prea mult," a replicat Ştrul, frizerul, "duceți-vă în altă parte, eu nu țin pe nimeni cu forța…"

"Pentru ăia trei lei eu trag din greu, la sapă ori la coasă, în timp ce tu învârteşti o amărâtă de foarfecă

şi un brici… Mai taci din gură, Ştrul, vă ştiu eu pe voi, alde d'ăştia, care v-ați îmbogățit din meserii uşoare şi tot felul de învârteli, tu, băcanu' şi cârciumaru'! Hai mamă acasă," s-a întors ea către copil, "te tunde mama frumuşel şi scăpăm cu banii neschimbați…"

În spatele casei, aşezat pe un scaun, Timofei se scălda în razele blânde ale soarelui de toamnă, în aşteptarea mamei, care trebuia să apară din moment în moment ca să-l tundă… "Uite foarfeca, am găsit-o," a zis Vasilina şi a făcut o pauză scurtă pentru a-şi trage sufletul, "nu ştiu unde am pus bucata aia de pieptene, parcă a intrat în pământ, zău!" "Lasă, mamă, îl netezeşti matale cu degetele şi o să iasă bine", a încurajat-o băiatul, în timp ce Vasilina studia cu un ochi critic părul băiatului, aspru şi încâlcit ca un fuior răvăşit de cânepă.

Venea, în fine, şi prima zi de şcoală… Timofei intra în clasă ca un cocostârc în stolul de vrăbii şi, în ciuda faptului că se aşezase discret, într-o bancă din spate, privirile învățătorului Sfeclă se ațintеau asupra lui.

“Pe tine cum te cheamă băiete şi câți ani ai?” l-a întrebat dascălul după ce şi-a terminat expunerea de început de an.

“Mă cheamă Timofei,” a răspuns băiatul, “anul trecut am făcut nouă ani şi acum merg pe unşpe’... Dar mămuca a zis că voi nu trebuie să ştiți chiar toate secretele noastre...”

“Are dreptate,” a zâmbit domnul Sfeclă, “dar să ştii că atunci când învățătorul te întreabă ceva, trebuie să te ridici în picioare. Aşa e la şcoală!”

“Aşa o fi”, a replicat Timofei, “numai că mi-e foarte greu să-mi scot picioarele de sub banca din față... Poate că de mâine puteți să lăsați banca aia liberă, să mă pot mişca?”

“O să încercăm să rezolvăm problema,” a zis domnul Sfeclă, “până atunci poți să-mi spui şi mie de ce nu te-ai spălat şi pieptănat înainte de a veni la şcoală? Ai urechile murdare şi părul zbârlit, ca ariciul...”

“Mămuca n-o găsit bucata de pieptene şi m-o netezit aşa, iar tu, măi Sfeclă,” a pufnit băiatul cu obidă, “nu te lega de mine, că te spun! Şi dacă se

supără mama, vine la şcoală şi vă zboară pe toți peste râpă, tocmai în Bălțata, la stână!”

“Timofei, la şcoală se vorbeşte frumos, când i te adresezi învățătorului vorbeşti la persoana a doua!”

“Ce persoană a doua?” s-a mirat copilul, “eu te văd numai pe tine, măi Sfeclă, nu văd o a doua persoană pe nicăieri!”

Arici pogonici, de la casa cu chirpici, eşti lungan ca un haldan, îl petreceau copiii pe Timofei la ieşirea de la ore, în timp ce domnul Sfeclă se îndrepta către cancelarie, pentru a-l informa pe domnul director Ursu despre apariția băiatului Vasilinei la şcoală. “O să fie un an greu, domnule director,” a oftat el, “copilul ăsta a trăit numai pe câmp, lângă mama lui, nu ştie să vorbească, iar de citit ori de scris nici nu vrea să audă! Nu cred că vom reuşi să scoatem ceva din el!” “Deh, colega,” i-a răspuns directorul, “asta-i misiunea noastră şi o să ne achităm de ea cu răbdare, calm şi dăruire…”

“Ce mai faci, Vasilino,” o întreba primarul la ceva vreme după, “am auzit că ai dat băiatul la şcoală… Să ştii că foarte bine ai făcut!”

“Nu ştiu dacă am făcut bine, domn’ primar, mă bate gândul să-l retrag ca să nu mai fie bătaia de joc a tuturor pezevenchilor de acolo…”

“Ba să nu faci una ca asta, lasă-l, cu timpul se va obişnui. O să îi trebuiască ceva şcoală atunci când va pleca la armată, pe ăia neştiutori de carte îi supun la tot felul de corvezi… Măcar 4 clase primare să facă, militarii care ştiu carte sunt mare apreciere şi, cine ştie,” a adăugat primarul, încurajator, “poate să ajungă fruntaş, ori caporal…”

“Aveți dreptate, ce dacă o să rămână repetent, până la urmă o să iasă om din el… Şi dacă ajunge fruntaş sau caporal, am să-l sfătuiesc să nu asuprească ofițerii, că sunt şi ei oameni!”

Discuția avea să se reia câțiva ani mai târziu.

“Cum se face, Vasilino, că băiatul ăsta al tău rămâne repetent aproape în fiecare an?”

“Lumea rea, domn’ primar!” a oftat Vasilina. “Împieliții ăia de copii, nişte afurisiți, nu alta:

când ştia lecţia mai bine, atunci îl hârjoneau, îl imitau, îl porecleau, râdeau de el, ba chiar îi puneau gândaci în bancă…”

“Eu înţeleg,” a zis primarul, “dar tu nu vezi că în ritmul ăsta o să-l prindă recrutarea în şcoală?”

“Ei, nu-i nimic, chiar şi dumneavoastră aţi zis că dacă are patru clase primare o să ajungă fruntaş sau caporal şi o să ia masa cu generalul… Eu l-am sfătuit temeinic cum va trebui să se poarte atunci când va purta gradele strălucitoare de caporal pe umeri…”

Anii treceau pe nesimţite şi venise şi ziua în care străjerul de la primărie bătea toba, anunţând că toţi băieţii care au împlinit 18 ani trebuie să se prezinte la căminul cultural, pentru recrutare.

Rând pe rând, flăcăii din sat ieşeau de la comisie cu o foaie de hârtie pe care era specificată arma şi unitatea la care fuseseră repartizaţi: marină, infanterie, jandarmerie, grăniceri, etc. Unul câte unul, bucuroşi, ori trişti că vor fi departe de casă, se adunau, încet-încet, la cârciuma lui

Avrum, ca să bea un rachiu şi să schimbe păreri despre datoria patriotică pe care o aveau de îndeplinit…

În mijlocul tumultului ce cuprinsese tot satul, Timofei ieşea de la comisia de recrutare, cu cămaşa descheiată, şireturile desfăcute şi cu o hârtie pe care scria citeț 'REFORMAT' în mână. "De ce, cum se poate, ce au spus, ce te-au întrebat, cum te-au verificat, ce ai răspuns?" au întrebat flăcăii, adunați roată în jurul lui.

"Nu ştiu, măi," le-a răspuns dezorientat Timofei, "ăia din comisie parcă vorbeau păsăreşte… Unul burduhănos şi cu chelie, care zicea că-i doctor, i-a spus ăluia de lângă el cam aşa: *din punct de vedere patologic nu poate rămâne în colectivitate, mai ales în rândurile armatei, un astfel de caz de gigantism nu am întâlnit de când lucrez în comisiile de recrutare*… Ce a vrut să spună cu vorbele astea nu ştiu, ştiu că m-au ținut dezbrăcat, mă învârteau pe toate părțile şi chicoteau pe la spatele meu… *Adevărat fenomen, doctore, vedeți cum e repartizat părul pe trupul lui? Ca la omul zăpezilor!*"

“Unde te-au repartizat, dragul mamei?” l-a întrebat Vasilina, cu vocea tremurând de emoție, de îndată ce Timofei ajungea acasă.

“Aici, mămucă, la noi în sat!” a răspuns Timofei senin.

“Nu înțeleg nimic, ce vrei să spui?”

“Cică sunt gigant, cu întârziere la cap şi păr de urs pe dedesupt…”

“Timofei, mamă, tu n-ai întârziat de la lucru nicicând şi nicicum” a spus Vasilina, îngrijorată, “şi ce-i încurcă pe dânşii dacă tu eşti păros pe dedesubt?”

“Păi au explicat, mămucă… Cică sunt întârziat la scris, la citit şi la vorbit…”

“Aha!” a răbufnit femeia, “deci comisia asta se leagă de toate nimicurile…”

“…şi că am părul lung, des şi negru, că nu pot păstra higiena şi că pot face paraziți…”

“Ştii ce, dragul mamei? Higiena s-o păstreze ei, doctorii, doar ei se ocupă de aşa ceva; noi avem alte treburi de făcut. Dacă-i pe aşa, o să mă reped eu până la ei să le trag o bruftuluială, să mă țină

minte şi ei şi toți paraziții lor, ce-or mai fi şi ăia… Le-ai zis de şcoală, de scris şi de citit? Eu nu vroiam să ajungi ministru, mamă, doream să te fac numai un ofițer mare, un fruntaş sau un caporal, acolo…"

"Eu cred, mămucă," a zis Timofei, gânditor, "că paraziții ăştia sunt un fel de prieteni de-ai lor, care vin în vizită, la petreceri, la jocuri de cărți şi la tot felul de zaiafeturi…"

"Treaba lor," a conchis Vasilina, "să fie sănătoşi, noi nu avem timp de aşa ceva, nu ne mai vedem capul de treabă!"

A doua zi dimineață Vasilina se prezenta ea însăşi în fața comisiei de recrutare şi îi făcea cu ou şi cu oțet pe membrii comisiei, cât să le ajungă o viață întreagă. O săptămână şi mai bine după această vizită inopinată satul se mai distra şi mai glumea încă pe seama întâmplării…

Dincolo de aspectele vizibile legate de viața lui Timofei şi a Vasilinei, nimeni nu prea ştia, în realitate, amănunte despre existența lor. Se spunea că mănâncă prost, că vând animale, cereale şi

păsări iar banii îi îngroapă în diferite locuri din casă, numai de ei ştiute. Se zvonea chiar că Vasilina încercase să-şi însoare băiatul cu văduva lui Leonte Fărnăitu, Oliţa, care era mai mare decât el cu 11 ani… “Mămucă, nu mă părăsi,” ar fi zis disperat Timofei, “dacă asta vine cumva peste mine într-o noapte şi mă sperie sau mă cheamă lângă ea? Ce să-i fac, cum s-o alung? S-o bat?”

Departe de toate întâmplările şi snoavele ţesute de imaginaţia oamenilor în jurul lui Timofei şi a Vasilinei pe la clăci ori şezători, un lucru era sigur: nu ceruseră nimic, de la nimeni, niciodată, nu deranjaseră pe nimeni şi îşi vedeau liniştiţi de treaba şi de zgârcenia lor. Într-un anume fel erau chiar un exemplu pentru locuitorii satului, în ceea ce priveşte hărnicia şi priceperea lor la muncile pământului.

Într-o bună zi a anului 1940, la primărie poposeau nişte ruşi. Oamenii spuneau că Basarabia fusese cedată şi că de acum încolo ăia, adică ruşii, or să ne conducă… “Treaba lor,” a zis

Vasilina, care nu avea nici în clin, nici în mânecă cu politica, “doar n-o să mă ajute la plug şi la coasă, tot eu cu Timofei al meu o să lucrăm pământul! Am înțeles că sunt nişte oameni ca şi noi, numai că sunt foarte nervoşi şi umblă în haine de soldați. Timofei mi-a zis că în țara Olteniei sunt mulți ruşi şi cred că de acolo au venit, cică sunt bătăuşi, au 24 de măsele şi muşcă să te ferească Dumnezeu!”

Viața şi evenimentele o aduceau urgent pe Vasilina la realitate. A înțeles cine sunt, de fapt, ruşii şi ce anume caută ei în Basarabia, a înțeles că vin de dincolo de Nistru să ne căsăpească, să ne pârjolească şi să ne pângărească credința şi religia. Şi mai mult decât atât, a înțeles că trebuie să-şi ascundă bine bănişorii…

Lucrurile se precipitau, însă… Întâi se pomenise cu Ionică Hărăluşcă, însoțit de doi milițieni, la uşă. “Vasilino, chiar acum, în momentul ăsta, iei carul şi boii şi-i duci la primărie, se rechiziționează!”, i-a comandat tovarăşul primar. “Păi, tova…”, a încercat ea să protesteze. “Gura!”, i-a tăiat-o scurt Hărăluşcă, în timp ce milițienii se

pregăteau să îndrepte armele către ea. Au urmat, pe rând, în zilele următoare, vaca, porcii, capra, păsările, cerealele, legumele până la ultimul bob…

…Vasilina îşi făcuse apariţia la noi în curte ca o furtună dezlănţuită, smulgându-şi părul din cap.

“Ce mă fac, nănaşule Alexandre, ce mă fac?” s-a tânguit ea, disperată. “Trăzni-i-ar Dumnezeu să-i trăznească pe toţi ruşii, m-au adus în sapă de lemn şi tot nu le-a ajuns; m-au chemat mâine, să ne înscrie pe mine şi pe Timofei în colhoz… Ce zici de asta, nănaşule? Eu sunt hotărâtă să nu le fac pe plac, pot să crape cu toţii, dracu’ să-i ia de păgâni! Ce mă fac, Doamne?”

“Eu zic, Vasilino,” a spus tata, blând cum îi era felul, “să cântăreşti bine, cu răbdare şi credinţă în Dumnezeu. La Biblie scrie că, începând cu anii ’40, un puhoi de păgâni, aflat sub comanda lui Scaraoţchi, va veni de la răsărit şi va schimba lumea cu totul: vor ucide, vor despărţi familii şi-i vor scoate pe oameni din casele lor. Nu mai striga şi nu mai blestema în gura mare; dacă prind de veste

oamenii lui Hărăluşcă, te leagă şi te trimit direct la ocnă…" Şi, în timp ce femeia îşi recăpăta suflul, tata a adăugat, privind-o în ochi: "Dacă avem răbdare, în 2-3 ani americanii ne vor scăpa de balaurul ăsta fioros de la răsărit!"

Vasilina, însă, nu avea să se potolească. Cât era ziua de mare blestema şi afurisea pe necuraţii care o lipsiseră de munculiţa ei şi a lui Timofei de-o viaţă.

Era sâmbătă dimineaţă şi câţiva oameni se adunaseră la fântână, vorbind pe şoptite, cu privirile aţintite în toate direcţiile.

"Ce tot şopotiţi măi, ce aveţi?" a întrebat Trofim, aflat în trecere.

"Tu nu ai auzit? Astă noapte au ridicat-o pe Vasilina şi încă 12 familii şi i-au trimis la Donbas, cu trenul ăla negru, de la miezul nopţii…"

"Dar cu Timofei cum a rămas?"

"L-au ridicat şi pe el, ameţitu' lui Dumnezeu, împreună cu mămuca lui şi i-au trimis în lagărul exterminării, la scos cărbuni din fundul pământului!"

Trecuse parcă o veşnicie de când nu se mai auzise nimic de Vasilina ori Timofei şi, cu atâtea schimbări care se petrecuseră, lumea îi dăduse uitării.

Pe la sfârşitul anilor ’57, însă, un personaj ciudat îşi făcea apariția pe ulița mare a satului. Părea străin, însă stătea pe loc minute în şir, cu gura căscată, uitându-se cu atenție la fiecare casă, de parcă i-ar fi fost familiară…

“Cum, nu-l cunoaşteți?” s-a mirat mătuşa Saveta. “E Timofei al Vasilinei, a sosit în sat de vreo 2-3 zile, împreună cu Serghei, ăla de peste râpă… Le-au dat drumul de la Donbas…”

Şi tot ea a continuat: “S-a aciuat tot în casa lor, care oricum nu mai era de folos nimănui, doarme îmbrăcat, nespălat şi flămând ca vai de el…”

“Ia spune, Timofei dragă, unde-i Vasilina?” l-au întrebat oamenii, după ce avuseseră grijă să-l ajute cu mâncare, cu îmbrăcăminte şi încălțăminte.

“Mămuca a murit atunci când a căzut malul cela gros de cărbuni peste ea. Câteva zile s-a huruit toată mina, cu tot cu vagoane şi oameni peste mămuca mea…” a zis băiatul, înghițind în sec.

“În ce an s-a prăpădit?”

“Nu,” a scuturat din cap Timofei, “mămica nu s-a prăpădit, mămica a murit atunci când s-a răsturnat totul peste ea!”

“Dar tu,” a cutezat cineva, “tu cum te-ai descurcat singur?”

“Trăiam într-o baracă fără foc, dar nu înghețam, că munceam de dimineață până seara… De mâncat, mâncam la cantină, aveam porție…”

“Dar bani, vă dădeau bani pentru ce munceați?”

“Niciodată nu am primit bani. Mămica,” a zis Timofei, lăsând privirile în pământ, resemnat, “i-a înjurat, i-a blestemat şi ei ne-au pedepsit. Acum mi-au dat drumul să vin acasă…” “Pe mulți nu vă cunosc, însă,” s-a înviorat el, brusc, “şi s-au schimbat şi casele din sat, foarte mult!”

La ceva timp după aceea, Timofei avea să fie chemat la colhoz şi angajat căruțaş. Trebuia să

ducă, de trei ori pe zi, mâncare pentru cele trei crescătorii de porci ale colhozului, misiune de care avea să se achite cu cinste.

Legendă? Istorie? Soartă? Destin? Nu ştim. Un singur lucru se desprinde clar: perioada războiului şi ocupația de către balaurul roşu au curmat vieți, au dizlocat aşezări omeneşti, au distrus religia creştină şi au reuşit să semene ură şi vrajbă între oameni. Oameni nevinovați au fost supuşi unor munci grele şi umilitoare. Vasilina şi Timofei au fost victime ale acestor perioade care nu i-a lăsat să guste din modestele lor dorințe: de a avea casa zugrăvită şi pe Timofei însurat.

“Dar unde este Timofei?” am întrebat eu astă vară.

“A murit şi el, săracu’, acum doi ani. L-au găsit mort de inimă pe prispă.”

“Din partea noastră merită să-l trecem în pomelnic, că nu au pe nimeni în lume. Cu regrete sincere, să aveți somnul de veci liniştit, pomeniți de biserica noastră creştină…”

Senea şi Ştefănică (II)

“Măi, Senea” începu Ştefănică, “tu îți mai aduci aminte ce am pățit la hora *cațapilor*, de la Poiana-Cunicea?”

“Ca şi cum s-ar fi întâmplat ieri” răspunse Senea, zâmbind, “chiar, cum o fi rămas cu fata aia frumuşică foc, *cațapcă* de-a lor, la care nu-i mai dădeai drumul?”

“Habar nu am, ştiu că la momentul ăla i-am văzut pe cațapi zburlindu-se ca nişte tauri sălbatici şi pe băiatul pădurarului, turbat de furie, repezindu-se spre mine, în timp ce toți ceilalți se retrăgeau pe margini… Țin minte că l-am apucat de curea şi l-am trântit la pământ, că doi dintre ăia cu părul roşu şi cu ochii holbați răsăriseră lângă mine, înjurându-ne pe ruseşte şi că tu îți făceai loc printre ei cu pumnii şi cu picioarele…”

“Mi se suise sângele la cap” zise Senea, “şi dă-i! trosc! pleosc! ce nu vă convine? Ați venit de la mama naibii, v-ați pripăşit pe-aici şi ridicați

pretenții? Statul v-a permis să vă construiți case aici, în vatra noastră, cu condiția să respectați legile şi tradițiile noastre... Dacă nu vă convine, sunteți liberi să plecați de unde ați venit, în legea voastră, nimeni nu v-a invitat şi nimeni nu vă ține aici cu forța, clar?"

***

...În acel moment, îşi aduceau ei aminte, lucrurile păreau să fi fost lămurite şi se porniseră către casă, dar abia apucau să se depărteze câțiva paşi când asupra lor se abătea un potop de fluierături şi înjurături *cățăpeşti* şi câteva pietre răzlețe le treceau, razant, pe lângă urechi.

"Ce facem, vere" a întrebat, într-o doară, Ştefănică, "ne lăsăm călcați în picioare şi batjocoriți de nişte venetici de lipoveni?"

"Ba bine că nu" i-a răspuns Senea calm, "hai după ei, să terminăm lucrarea ca lumea... Ăla, roşcatu' cu ochii bulbucați, e al tău; lunganu' e al meu..."

Ce căutau Senea şi Ştefănică, veniți taman din Cuhureşti, la hora din Poiana-Cunicea? întreba lunganul, țintuit la pământ, explicând, fără să vrea, motivul pentru care cei doi fuseseră tratați cu atâta ostilitate. “Păi, suntem în țara noastră şi mergem unde vrem şi când vrem…” a replicat Senea, cu piciorul încă pe grumazul lui. *Da, da*, a articulat celălalt, *dar avem obiceiurile noastre şi voi ni le stricați! Să nu mai veniți la Poiana-Cunicea!* “Nu, zău, ați ajuns să ne faceți voi legea?” a mai zis Senea, cu liniştea dinaintea furtunii şi doi pumni mai târziu lunganul poposea sub gard.

Ştefănică îşi făcuse de lucru ăstimp cu celălalt, arătându-i cam cât de greu poate să fie pumnul moldoveanului atunci când e călcat pe bătături şi, minute mai târziu, atunci când confruntarea se terminase, nu mai era picior de spectator în zonă. Dispăruseră cu toții, ca împrăştiați de vânt, şi odată cu ei şi *adevărata* sămânță de ceartă – cațapca mică, durdulie şi focoasă…

Nu zău, să vină ăia din Cuhureşti şi să ne ia frumusețe de fată? justificau lunganul şi roşcatul incidentul, capetele sparte şi coastele rupte... “Nu vă mai luați la harță cu cei din Cuhureşti,” i-ar fi sfătuit un gospodar de seamă al satului, “sunt de-ai pământului, s-au închiaburit în Moldova lor natală, se bucură de respect şi autoritate şi, atunci când pot, ajută pe oricine. Numai că trag linie atunci când simt că cineva încearcă să le ştirbească legătura cu glia.” “Aşa le trebuie, dacă nu-şi cunosc locul şi interesul”, a comentat un altul atunci când a aflat că lunganul şi roşcatul fuseseră implicați în incidentul cu *haiducii* din pădurile Cuhureştilor.

***

“Dar de balul intelectualilor, la o sâmbătă după, îți mai aduci aminte?”

“Ei, cum Dumnezeu să nu-mi aduc aminte,” zise Senea, “la vremea aia mă întrebam ce e cu intelectualii ăia de care tot auzeam: câțiva învățători, gălbejiți şi încovrigați de slabi, care stăteau în gazdă pe la gospodari; fetele notarului,

primarului şi popii, care studiau la Iaşi, pe la academii; băiatul dascălului şi cel al şefului de post, care erau pe la şcoala de procurori; sclifositele felcerului, Dumnezeu să-l odihnească, cu patru clase terminate pe la Soroca… Dacă te uitai mai bine la ei, cu toții erau slabi şi cocârjați şi parcă tuşeau a oftică, dar se chema că sunt intelectuali şi cu asta basta! Degeaba aveam noi vite şi hambare pline, case mari şi luminoase, pivnițe pline de butoaie; pentru ei, tot *țărani* eram…"

***

Toată protipendada Cuhureştiului intrase în febra pregătirilor pentru balul intelectualilor. Doamnele şi domnişoarele îşi comandaseră rochii lungi, de mătase, albe sau roz, căminul cultural era pregătit pentru sosirea invitaților şi se auzea că muzica va fi asigurată de fanfara din Floreşti.

Se zvonea că până şi pretorul va fi prezent, însoțit de girafa lui de fată, slabă, negricioasă şi veşnic neconsolată. "S-o găsi cineva şi pentru ea," a cârcotit Ştefănică, "poate băiatul lui moş Iacob, ăla

care nu s-a căpătuit până la vârsta asta, s-o ia să-i țină de urât… El e maistru la Şcoala de Meserii, ea predă lucrul manual la grădinița din Floreşti, ce mai, intelectuali, nu glumă! Partea proastă e că noi suntem nişte simpli țărani," a oftat el, "la bal se intră numai pe bază de invitație, nu o să ne lase înăuntru…"

"Taci, măi Ştefănică," l-a întrerupt Senea, "tu ştii cine e paznic la cămin? Colea, ăla cocoşatul, băiatul lui tanti Zinica, n-are el curajul să ne oprească pe noi…Ce bal ar fi ăla fără noi şi fără amintiri haioase? Aşa că uite la ce m-am gândit: sâmbătă seara ne îmbrăcăm frumos şi ne încălțăm cu cizmele alea lungi şi negre. Înainte de a pleca spre cămin ne ungem cizmele cu motorină, atât cât să lase urme pe unde păşim…"

"Deh, ştiu eu," a spus Ştefănică, cu îndoială, "dacă gluma asta se întoarce împotriva noastră şi iese cu bătaie ca la Poiana-Cunicea? Şi atunci se duce dracului balul, cu tot cu gâştele, rațele şi curcanii fripți de la bufet şi noi o să sfârşim la zdup!"

“Nu cobi, vere,” a zâmbit Senea, “ai să vezi că o să ne distrăm de minune… Până una-alta, hai să facem rost de nişte bani să avem de fripturi, ţigări şi băutură!”

Venea, în sfârşit, şi ziua mult aşteptată a balului, cu un Cuhureşti îmbrăcat în straie de sărbătoare, cu multe flori şi ghirlande de verdeaţă şi cu muzica fanfarei care se auzea până sus, în pădure… Ofiţerii şi subofiţerii de la batalion erau parcă mai ţanţoşi ca niciodată, la braţ cu partenerele lor. Până şi fetele lui Murzacu – trecute binişor de 30 de ani – îşi găsiseră câte un sergent major şi păşeau semeţ către căminul cultural, aruncând priviri indiferente pe sub borurile pălăriilor lor cu aspect de cuib de cioară cu pui în el. Dar… ce mai conta? Erau la modă şi intraseră în rândul intelectualilor.

Chel, slab şi privind furiş prin ochelarii cu rame groase, dirigintele Poştei o însoţea la bal pe fiica lui, Larisa, în speranţa că doar-doar se va lipi şi de ea vreun sergent-major. Aşteptările erau mari, dat fiind faptul că însăşi tanti Liudmila îi promisese

că-i va face fetei cunoştinţă cu subofiţerul care stătea la ea în gazdă şi pe urmă, gândea el, fata lui merita o partidă bună: era scundă, blondă şi grăsuţă, numai bună de iubit şi urma nişte cursuri de felcerită la Chişinău, pe care le aprofunda de vreo patru ani şi nu mai reuşea să le termine…

Armoniile valsurilor şi tangourilor prinseseră toată atmosfera din sat, ca într-o vrajă şi, atunci când mai toată *elita* intelectuală era prinsă în vârtejul dansului, Senea şi Ştefănică se strecurau, pe nesimţite, în sala de bal a căminului şi se plasau în colţuri opuse, conform planului. O încuviinţare discretă şi cei doi începeau să străbată sala în lung şi-n lat, încercând să dea impresia că se caută unul pe altul…

Îşi făcuseră pierdută urma de mult, însă, atunci când se declanşau primele reacţii: “Trebuie să fi fost nişte *dezertori*, dragă, uite cum arată volănaşele de la rochiţa mea!”

“Nu vă mai plângeţi, domnişoarelor,” s-a auzit vocea Larisei peste corul protestelor, “cu toatele am păţit-o, ăia au mânjit cu motorină tot ce

au prins în cale, eu cred că erau hoți, cu ochii mei i-am văzut cumpărând de la bufet fripturi şi chiar o sticlă de şampanie…”

La câteva zile după bal, mama se întorcea din sat cu o falcă-n cer şi una-n pământ…

“Unde-i Senea?”

“La grajd, la Roibu…” am răspuns eu.

“Să vină imediat la mine” a zis mama, pe un ton ce nu admitea replică.

“Ce vrei mămică, ce-ți trebuie?” a întrebat Senea, oarecum mirat de neagra dispoziție a mamei.

“Ce vreau? Ce-mi trebuie?” a exclamat mama, roşie de furie, “ia stai tu colea, jos şi să nu scoți o vorbă, că te omor în bătaie, împielițatule! Iar tu,” s-a întors ea către Ştefănică, venit în vizită în cel mai prost moment cu putință, “tu nu mai stai deloc pe la tine pe acasă? Ce tot puneți voi la cale toată ziua? Ați tulburat un sat întreg cu năzbâtiile şi năzdrăvăniile voastre…”

“Da’ ce am făcut, tanti Anică?”, s-a fâstâcit Ştefănică.

“Mai şi întrebaţi, neruşinaţilor? Unde aţi fost sâmbătă seara?”

“Pe aici, mămică, prin grădină, prin pădure…” a îndrăznit Senea.

“Ei, bravo,” a explodat mama, “acum mă şi minţiţi în faţă! Ce căutaţi voi, sâmbătă seara, la balul *boierilor*? Cum aţi intrat, cine v-a dat voie înăuntru? Să intru în pământ de ruşine de câte mi-am auzit… O mulţime de doamne şi domnişoare s-au plâns că şi-au murdărit frumuseţile de danteluri de ciubotele voastre! Cum v-aţi permis, împieliţaţilor, să intraţi în sală cu ciubotele unse cu motorină? Şi *blendărăul* ăla de Colea al lui Zinica, cum de v-a lăsat să intraţi? Stă acolo, la uşă, ca un tolomac şi nu se uită cine intră şi cine iese…”

“Nu cumva tot voi aţi speriat-o pe Ileana lui Moisei în noaptea de Lăsata Secului?”, a reluat mama, după ce şi-a mai tras suflarea.

“Dar ce mai are şi Ileana, mămică, ce mai vrea?”, s-a interesat Senea, pe un ton cât se poate de nevinovat.

“Ce să aibă femeia, umblă zilnic pe la preot să i se citească de sperietură, pentru că, în noaptea de Lăsata Secului, pe la miezul nopții, s-a trezit din somn cu nişte vedenii: două stafii, cu făclii aprinse în mâini, i-au înconjurat casa de trei ori şi, din când în când, îi bocăneau în ferestre rânjind şi fluierând... De atunci, biata de ea, doarme cu câinele legat la uşă... Eu tot pe voi vă bănuiesc,” i-a privit mama cu subînțeles pe cei doi, “în dimineața aia am găsit cearşafurile de pe sârmă boțite şi pline de glod, iar lumânările din sertar erau rupte şi consumate. Asta ca să nu mai pun la socoteală capetele de lumânare aruncate lângă poartă...”

“Eu sunt sigură, sută la sută, că voi doi ați fost cei care au speriat-o pe biata Ileana,” a continuat mama, “şi v-aş da o lecție s-o țineți minte toată viața, dar se apropie toamna, or să vă ia la armată şi o să plătiți acolo, cu vârf şi îndesat, toate chicotelile, snoavele şi glumele nesărate... Pentru

că atunci când se va coborî milităria din pod, o să uitați de toate ghiduşiile. Chiar mă întreb cum o să suportați voi doi viața de cazarmă; acolo greşelile se pedepsesc aspru, cu înjurături, că bătăi, cu corecții, să vă văd cum o să vă descurcați, voi care nu ați primit nici măcar o palmă părintească…"

"Mămică, nu e cazul să vorbim acum despre ce se va întâmpla la toamnă…", a zis Senea, pus totuşi pe gânduri.

Venea şi toamna şi, vrând-nevrând, Senea şi Ştefănică erau încorporați, primul la o unitate militară din Vaslui, cel de-al doilea la Caracal. Fiecare mamă îşi pregătise feciorul de drum cum putuse mai bine: plăcinte, caş de oaie şi vreo 20 de ouă în desaga lui Ştefănică, o găină rumenită în cuptor şi cozonaci cu nuci în cea a lui Senea.

Trenul lăsa în urmă, pe peronul învăluit în fumul gros şi negru al locomotivei, două mame înlăcrimate şi una dintre ele a dat glas, simplu, grijii şi dorului nestăvilit pentru băieți: "Ce zici, cumnată, or veni în permisie de Crăciun?" "Dacă nu vor putea, vom merge noi la ei, să-i vedem şi să

le ducem de toate... Ne aşternem la drum chiar după tăierea porcului, să guste ei mai întâi din toate bunătățile..."

La vremea aceea, pomana porcului era o adevărată sărbătoare înainte de Crăciun, curtea se umplea de veselie, de glume şi de cântece, prietenii băieților aduceau vin fiert şi tochitură cu mămăligă şi se petrecea cum se cuvine, înconjurați de cei dragi.

"Noapte bună, cumnată, şi Dumnezeu să-i ocrotească pe băieți, pe acolo pe unde or ajunge!" s-a despărțit mama de tanti Ileana, mama lui Ştefănică, atunci când a ajuns în fața porții. Pe prispa casei, abia venit de la câmp, tata frământa, îngândurat, doi coceni de porumbi ca să le dea la iepuri.

"Tu nu vezi, bre," a zis tata într-un târziu, "că până şi porumbeii, în coliviile lor, sunt tăcuți şi trişti? Că iepuraşii nu se mai ridică în două lăbuțe să ne ia mâncarea din mână? Roibu se uită ba la

poartă, ba la uşă, îl aşteaptă pe Senea să vină acasă…”

“Lasă, Alexandre,” l-a alinat mama, “se vor obişnui, încet-încet, şi cu noi… Toți flăcăii de pe la noi care au făcut armata s-au întors zdraveni şi sănătoşi! Dacă o să fie linişte şi pace în țară şi băieții noştri se vor întoarce acasă cu bine!”

“Vezi tu, Anică, pe mine tocmai liniştea şi pacea asta mă frământă,” a zis tata, pe un ton ceva mai grav, “domnul doctor Ursu şi domnul Potoroacă mi-au spus că în ziarele *Universul* şi *Curentul* se vorbeşte în fiecare zi de un război între ruşi şi nemți…”

“Păi, ce au de împărțit?”

“Nu ştiu ce au de împărțit, dar acolo, în ziare, scrie negru pe alb că Hitler va declara război ruşilor, adică lui Stalin. Tu nu ai cum să înțelegi, eşti femeie…”

“Treaba lor,” a zis mama, “să facă ce or face, numai să-mi lase băiatul în pace, să ajungă cu bine acasă!”

Ziarele avuseseră, însă, dreptate. Războiul se năpustea asupra noastră ca o fiară sălbatică, semănând pământul cu morți, cu răniți, cu sânge, cu jale şi durere. De la Senea şi Ştefănică – nici o veste, nu ştiam prin ce stepe ruseşti ajunseseră cu unitățile lor.

Ca prin minune, mătuşa Ileana avea să primească o scrisoare de la Ştefănică, prin intermediul unui camarad care participase alături de băiatul ei într-un atac în care compania lor fusese decimată de furia rusească. *Dragă mamă, dragă tată*, spunea Ştefănică pe acel petec de hârtie, *vă scriu aceste rânduri din tranşee şi o să vi le trimit printr-un camarad de arme... Noi nu ne-am certat cu nimeni, niciodată, de ce trebuie să trag cu puşca într-un om care nu mi-a făcut niciun rău? Poate omul ăsta are familie, are părinți, soție şi copii... Eu cred, mamă, că e mare păcat ce facem noi aici... Mă închin de sănătate, roagă-te, mamă! Nu mai pot scrie acum, se aud obuzele, mamă...*

Petecul acela de hârtie, mototolit, pătat şi udat de lacrimi devenise suprema mângâiere şi

speranță pentru noi toți. “Ei, dacă s-o termina războiul, poate or veni şi ai noştri, teferi!”

Târziu de tot, Senea se întorcea acasă, cu proteză la picior şi cu sechele pe viață. De la Ştefănică – nici o veste, şi pe măsură ce timpul se scurgea, mătuşa Ileana şi unchiul Anton se topeau ca două lumânări. Tresăreau la fiecare lătrat de câine, la fiecare scârțâit de portiță, dar mai cu seamă atunci când poştaşul trecea pe drum. “Pentru noi nu ai nimic?” întreba mătuşa Ileana, cu sufletul la gură. “Poate mâine, mătuşă,” răspundea invariabil poştaşul, “poate mâine…”

S-au stins pe rând, de durere…După înmormântare, sub perna mătuşii s-au găsit o iconiță şi petecul acela de hârtie, pe care de acum nu se mai putea distinge aproape nimic, ultimul semn de viață de la Ştefănică, udat de lacrimile ei…

Greu, foarte greu, rănile lăsate de război pe trupurile şi în sufletele veteranilor se cicatrizau. Din când în când Senea îşi arunca privirile încărcate de durere peste gard, în curtea lui

Ştefănică, năpădită acum de buruieni şi de cuiburi de vrăbii gălăgioase, dar plină de amintirile copilăriei lor… Lumea lăsa încet-încet în urmă infernul războiului şi laolaltă cu ea şi Senea, care cu credință, voință şi dragoste pentru viață şi oameni, reuşea să privească, limpede, înainte.

S-a refăcut prin muncă, ignorându-şi rănile, şi şi-a întemeiat o familie pe care bunul Dumnezeu a binecuvântat-o cu doi feciori, frumoşi şi sănătoşi, care la rândul lor, peste ani, aveau să dăruiască familiei şi societății câte doi nepoți. Nimic nu-l putea bucura mai tare decât să-şi vadă fii, nepoții şi mai târziu strănepoții la un loc; se însenina la față şi o lumină blândă îi apărea în priviri… "Când eram copil ca voi", îi povățuia el pe cei mici, "eu şi cu vărul Ştefănică nu lăsam pe nimeni să ne învingă. Aşa să fiți şi voi: viteji şi curajoşi, să nu vă lăsați doborâți de nimic!"

Într-o vară, în amurgul vieții, a reuşit să-i adune la o petrecere cu sucuri şi prăjituri pe toți nepoții, strănepoții, ba chiar şi doi fini, fiind înconjurat de dragostea pe care la rându-i o răspândise toată viața…

Refăcând firul evenimentelor şi al istoriei, ori de câte ori ajungem acolo, la căpătâiul mormântului tău, Senea, spunem aşa: *Dormi liniştit şi netulburat de nimeni somnul de veci! O lacrimă, un gând, o floare şi o rugăciune fierbinte către Tatăl Ceresc din partea minunaților tăi feciori…*

Nuntă şi înmormântare ca la Baciu, nu găseşti în toată lumea!

Plasat într-un peisaj relativ arid, între dealuri şi văgăuni, la mică depărtare de Cluj, satul Baciu adăposteşte o comunitate care şi-a păstrat obiceiurile şi tradițiile strămoşeşti, ignorând, parcă, influența tumultului citadin. Ocupația de bază este preponderent agricultura, practicată pe terenul sărac al vetrei, ceea ce explică, în parte, standardul modest de viață al majorității sătenilor.

În ciuda sărăciei lor, băcenii sunt *ocoşi*, mândri şi, ca orice oameni truditori, au două rânduri de haine: cel de sărbătoare, cu cizme negre, pantaloni de stofă neagră, cămaşă albă şi vestă neagră şi cel de lucru. În zilele de duminică şi în orice zi de sărbătoare ulițele satului se umplu de un colorit şi un pitoresc aparte, decupate parcă din *Miorița* ori dintr-un tablou de *Grigorescu*... Bărbații satului, îmbrăcați de sărbătoare, se întorc agale de la biserică, revărsându-se pe ulițele satului şi se opresc adesea în dreptul porții vreunui vecin pentru a mai schimba câte o vorbă: despre muncă, despre animale, despre familie, despre viitor şi ceea ce le rezervă el.

Nea Gavrilă Someşan, numit şi *găzdoi*, era unul dintre gospodarii cei mai înstăriți ai satului: avea casă cu trei camere, cele două din față fiind folosite la depozitarea grâului şi porumbului drămuite cu sfințenie până la recolta următoare iar cea dinspre grădină – camera de locuit, în care îşi ducea traiul alături de soția sa, Veturia şi fiica lor, Viorica. Mai avea nea Gavrilă o pereche de boi mari

şi frumoşi, o vacă cu viţel, doi godaci în coteţ şi trei oi pe care le dăduse la stână, la cioban. Niciodată satul nu mai pomenise un găzdoi atât de înstărit şi, ca atare, nea Gavrilă îi trata pe săteni de la înălţimea rangului şi averii sale; doar nu era un fitecine, era cel mai bogat găzdoi din Baciu...

Despre fata lui, Viorica, numai cuvinte de laudă în tot satul, chiar dacă se născuse cu un picior mai scurt cu 5 centimetri decât celălalt şi şchiopăta cumplit; era harnică, era cuminte şi, cea mai importantă calitate în ochii peţitorilor, *avea avere*. Hotărât lucru, cine va fi luat-o pe Viorica de nevastă, i-ar fi pus Dumnezeu mâna-n cap!

Care mai de care se perindaseră zadarnic prin faţa Vioricăi, dornici să ajungă la inima ei, la cele trei pogoane de pământ de la marginea pădurii şi la averea de acasă; privirile Vioricăi s-au oprit asupra lui Vasile al văduvei Mureşan... Ce-i drept, băiatul nu avea nici un fel de avere, dar era cel mai fain ficior din sat!

La rându-i, Vasile visa cu ochii deschişi cum va deveni el cel mai mare găzdoi, cum va înjuga boii, cum va aduce recolta cu un car mare şi o va depozita în cele două odăi din față şi cum va număra sacii plini cu făină care-i vor fi asigurat pita pe tot anul... De Viorica îşi aducea aminte rar, în scurtele momente de trezire la realitate de pe parcursul zilei.

Câtă dreptate avea Liviu Rebreanu în al său roman, *Ion*... Setea de avere, setea de pământ au provocat atâta invidie, atâta vrajbă şi intrigă între oameni! Câte inimi zdrobite şi rănite pentru un pogon de pământ! Câte lacrimi nu au vărsat fetele sărace şi frumoase pentru flăcăii care le părăseau pentru cele care aveau un petec de pământ şi chiar un picior mai scurt... Să fi avut Coşbuc atâta dreptate în *Noi vrem pământ*? Multe familii, întemeiate numai pe interes şi lăcomie de avere, au suferit decepții, neîmpliniri şi, uneori, drame cu sfârşit tragic...

În povestirea noastră, însă, lucrurile erau bine aşezate, nunta fusese fixată pentru prima duminică după Sântămărie iar sătenii aşteptau evenimentul cu bucurie, cu interes şi nerăbdare. “Să trăiți, nea Gavrilă, felicitări cu socru’ mic… Pe când nunta?” “Oameni buni, v-am spus: prima duminică după Sântămărie! Mă aştept să veniți pregătiți, aşa cum e obiceiul pe la noi… O să vină şi câteva familii de la Cluj, prieteni de pe vremea când eu şi Veturia lucram la casele lor ca servitori; i-am poftit ca să vadă ce mare găzdoi am ajuns!” “Aşa e, nea Gavrilă, ne-ai întrecut pe toți!” “Să nu uitați asta niciodată…” spunea el, mai în glumă, mai în serios. “Ei, cum să uităm?”

În fine, sosise şi ziua mult aşteptată, evenimentul cel mai de seamă al anului: nunta Vioricăi cu fericitul Vasile al văduvei Mureşan. Ceremonia religioasă decurgea frumos, în linişte, pace şi cu multe, multe flori aduse de invitați. La ieşirea din biserică îi aşteptau *ceteraşii*, care aveau să conducă alaiul nuntaşilor spre casa miresei în ritm de muzică (un potpuriu de ceardaş, sârbă, vals

şi bătuta de la Cluj). Băieți tineri, înalți, foarte bruneți şi cu părul creț, care aveau să întrețină de acum încolo atmosfera cu muzica lor, cu glume la adresa socrilor şi a celor doi însurăței, cu chiote şi strigături specifice locului şi obiceiului.

Invitații începuseră să se adune, uşor-uşor, către casa miresei, numai că un lucru ne nedumerea pe noi, cei din Cluj: cu toții aveau în mâini câte un coş plin, acoperit cu un ştergar alb. Curând aveam să aflăm că în satul Baciu era un obicei bizar: invitații la nuntă îşi aduceau mâncarea şi băutura de acasă! "Noi venim la nuntă să ne distrăm, să jucăm şi să ne împrietenim, nu să facem pagubă, deranj ori cheltuială gazdelor!" ni s-a explicat şi am îmbrățişat cu plăcere obiceiul lor.

Trataţia se face reciproc, între invitați, direct din sticlele cu *jinars* ori palincă, iar după fiecare înghițitură femeile oferă câte o prăjitură, deschizând calea spre discuții, noi prietenii, informații, amintiri şi peripeții din viața de zi cu zi a fiecăruia. După ce sticlele de jinars erau golite,

nuntaşii se prindeau în joc şi nu se opreau zeci de minute, în muzica veselă şi săltăreață a ceteraşilor, care ciupeau neobosit coardele, demonstrându-i astfel găzdoiului că merită şi un bacşiş gras pe lângă tocmeală…

Viorica şi Vasile se ținuseră tot timpul de mână şi jucaseră tot timpul numai la sentiment; era o plăcere să-i priveşti: el înalt şi chipeş, ea scundă şi nițel şchioapă, dar cu avere frumoasă, râvnită de tot satul…Spre seară, după obiceiul locului, gazda pofteşte nuntaşii la o *zupă* de găină cu laşte şi o felie de cozonac (care se încheie şi ospățul), după care oamenii se prind iarăşi la joc, cu mai multă veselie şi mai multă forță.

Se apropia de miezul nopții şi oamenii nu se îndurau să plece la casele lor, pentru că, în lipsa oricăror alte forme de distracție, nunțile erau cam singurele evenimente la care puteau să asculte ceteraşii, să joace şi să uite de grijile cotidiene, de muncă şi de traiul aspru. Pe o prispă, o babă povestea unor femei cum l-a văzut pe dascăl, la

cununie, punându-i Vioricăi o perniță groasă sub piciorul drept, ca să pară mai înaltă…

Era târziu şi oamenii începuseră să se retragă către casă, unul câte unul. “Ei, cum v-ați simțit la nuntă? V-au plăcut obiceiurile noastre?” m-a întrebat tanti Veturia, mama miresei, în timp ce se îndrepta cu un braț mare de haine către magazie. “Desigur,” i-am răspuns, “ne-am simțit foarte bine, dar am şi eu o întrebare… Unde ați aranjat noaptea nunții, unde îşi vor petrece luna de miere tinerii însurăței?” “Ce noapte a nunții, ce lună de miere, doamnă dragă,” m-a întrebat ea, nedumerită, “asta ne trebuie nouă acum, când avem atâta de lucru? Vedeți şi dumneavoastră că odăile din față sunt pline cu bucate şi nu pot să-i bag peste noi în odaia cu bucătăria…”

“O să fie mult mai fain,” a continuat ea, “or să se culce afară, în pridvor… Le-am aranjat un pat de coceni acolo, le-am pregătit un lepedeu, o pătură groasă de lână şi două perini, le-o fi de ajuns. La noi, doamnă dragă, tinerii se căsătoresc să-şi

întemeieze o familie, să-şi ridice o căsuță cu două-trei odăi şi, dacă o vrea bunul Dumnezeu, să crească şi doi-trei copii... Tinerii noştri nu umblă după nopți de nuntă ori luni de miere; la Baciu se luptă să ajungă gazde mari!"

Înțelesesem, dar, în drum spre casă, la Cluj, gândurile nu-mi dădeau pace: *Doamne, cât de puțin le trebuie unor oameni să fie fericiți! Oare ce cuvinte blânde şi frumoase îşi şoptesc tinerii pe patul lor de coceni, în parfum de fân cosit? Aud ei oare simfonia greierilor care au preluat muzica după plecarea ceteraşilor? Se scaldă ei oare în lumina lunii, lumină pe care nici un policandru din lume nu o poate răspândi? Fără complexe, fără complicații, viața e mult mai uşoară!*

Un alt obicei frumos la Baciu este ca, a doua zi după nuntă, tinerii să ofere câte un pahar de vin roşu rudelor şi vecinilor, pe care aceştia, după ce-l beau, să-l izbească de gard, simbol al relelor din viața lor, care, întocmai ca şi paharul, se vor sparge şi ele...

În discuțiile cu sătenii din Baciu, revenea aceeaşi replică: “Ehei, dacă am avea mai mult pământ, ce gazde mari ne-am face!” După 1944 au plecat şi grofii, şi boierii, însă țăranii nu au apucat să se bucure; toate pământurile au fost băgate în colhozuri… Cu sapa, cu coasa, cu grebla, cu secera au muncit oamenii, oftând şi blestemându-şi soarta. Reîmproprietărirea, care avea să vină după 1989, nu a fost numai un act de restituție; a fost un act de dreptate supremă, care a redat țăranului român, în general, şi celui din Baciu, în special, siguranța, demnitatea şi, de ce nu, puterea asupra propriei soarte.

Nu trebuie să ignorăm istoria; ea ne arată că mai toate războaiele şi conflictele sociale s-au iscat din dorința de expansiune şi acaparare de teritorii. La scară mică, au existat conflicte între familii de acelaşi sânge pentru un petec de pământ, care au sfârşit în drame, procese şi judecăți interminabile.

Satul ştia că Vasile al văduvei Mureşan că o luase pe Viorica pentru cele 2-3 pogoane de

pământ. “Vasile, hai să bei o bere cu noi!” l-au invitat, într-o bună zi, câțiva săteni aflați la bufetul din sat. “Acum, cu certificatele de proprietar, ia zi-ne: tu ai luat-o pe Viorica din dragoste, sau pentru cele câteva pogoane de la găzdoi?” “Oameni buni,” a oftat Vasile, “la ce bun să mai răscolim trecutul? Eu am iubit-o pe *Vetuța*, ca pe o icoană, dar ce era să fac? Eram săraci lipiți amândoi, grofii şi boierii stăpâneau tot pământul, aşa că am luat-o pe Viorica, aşa şoldită cum era ea, numai ca să mă fac gazdă şi să mă scap de sărăcie... Câte nopți nu m-am dat dus de la geamul Vetuței, ca s-o mai văd o dată, şi încă o dată, cu gropițele ei din obraji, dreaptă şi mlădioasă ca o căprioară, de câte ori nu m-am chinuit să mi-o alung din minte pe ea, cu privirea ei, zâmbetul ei dulce şi sufletul ei minunat, tinerețea mea...Viorica, săraca de ea, a înțeles că inima mea era dăruită alteia, dar a acceptat cu înțelepciune situația, mai ales că au venit pe lume cei trei copii, frumoşi, sănătoşi şi foarte buni la învățătură...”

“Acum îi am pe toți la universități înalte din Cluj,” a reluat el, “cel mare vrea să se facă doftor ca s-o ajute pe maică-sa să-şi lungească piciorul ăla mai scurt…”

“Bine, bine, dar cu Vetuța cum a rămas,” s-au interesat oamenii, “s-a căsătorit, cum trăieşte, ce munceşte, ce s-a ales de sentimentele ei față de tine?”

“Ei, vedeți voi, aici e tot baiul… După ce am părăsit-o, Vetuța nu s-a mai putut apropia de nici un bărbat şi a luat calea bisericii şi a mânăstirilor. Chiar şi pământul care i-a fost restituit cu titlu de proprietate l-a donat unei biserici… Ce-i drept, de Sântămărie, la hram, am văzut o femeie îmbrăcată în negru care mă fixa tot timpul şi am gândit: *ce bine seamănă, Doamne, femeia aia cu Vetuța, sfântă icoană a sufletului meu*!”

“Cred că m-a blestemat,” a continuat Vasile după un scurt moment de tăcere, “trei săptămâni şi mai bine parcă nu am mai fost întreg; mă sufocam, transpiram, gemeam şi-mi venea să plec de nebun, în crucea nopții, spre pădure, acolo unde era casa

ei, cu odăița aia proaspăt văruită în care mâncam bucatele pregătite de mânuțele ei: supă de agrişe ori de vişine, tocană cu podbal, crumpene cu ceapă călită şi scovergi coapte pe plită pe care le stropeam cu jinars. Ce planuri ne mai făceam pe atunci şi cum mai credeam că acele clipe minunate nu se vor termina niciodată!"

"*Dacă o iei pe fata lui nea Gavrilă*, mă îndemna mama, *vom scăpa, dragul mamei, de toată sărăcia şi toate grijile*! Am ascultat-o, m-am însurat cu Viorica şi ne-am aşezat în rândul gazdelor, cu pământ, cu vite şi odăile pline de bucate. Regretele nu m-au lăsat niciodată, însă; am părăsit un suflet nevinovat pentru câteva palme de pământ şi fudulia de a fi gazdă..."

"Ei," reluă Vasile cu ochii în pământ, "v-am povestit toate astea ca să-mi uşurez sufletul, tare, tare împovărat..." "Vasile," a îndrăznit cineva, "ne-ai vorbit din suflet, cinstit şi te-ai ridicat mult în ochii noştri..." "Nu ştiu cum mă judecați voi, eu ştiu că acum mă simt tulburat, răscolit şi parcă am un bolovan în capul pieptului care mă apasă

cumplit…" "Ce să-i faci, Vasile," a zis un altul, "fiecare păstrăm în suflet o taină care ne însoțește până-n mormânt… Hai să ne liniştim şi să ne pregătim de iarnă şi de sărbătorile Crăciunului!" "Deh, care o mai duce-o până atunci…" a zis Vasile şi ochii tuturor s-au îndreptat către el.

"Ce vorbă e asta, Vasile?" "Ei, uite aşa mi-a venit să zic; e prea departe Crăciunul ca să-l apucăm cu toții… Aşa vorbeşte omul după câteva halbe sorbite cu prietenii!" a zâmbit el, trist.

Venea toamna, cu zile scurte şi reci, Vasile nu se mai arătase în sat de multă vreme, lumea se gândea că ajunsese ca socru-său, ocoş şi fudul că are copiii pe la şcoli înalte, la Cluj… Țipetele şi vaietele din acea zi de toamnă adunau tot satul către casa lui Vasile, care murise bolnav de inimă, în somn. "Mai ții minte, atunci, la bere, săracul, nu era sigur că apucă Crăciunul…"

Niciodată nu fusese burnița mai deasă şi nici toamna mai rece şi mai plină de de mâzgă ca în

ziua aceea. Parcă urmărit de blestem, Vasile nu avea să fie însoțit pe ultimul drum de nici unul dintre copiii săi: cel mare, medic într-un sat pe lângă Vaslui, afla de moartea tatălui abia la cinci zile după înmormântare; mijlociul era ocupat cu împăduririle pe un şantier forestier iar cel mic era plecat într-o excursie de o săptămână în Cehoslovacia…Viorica abia dacă se mai ținea pe picioare.

Înmormântarea se încheiase, oamenii veniți la pomană îşi primiseră *zupa* cu laşte, felia de cozonac şi paharul de jinars şi plecaseră şi ei (*unde eşti, Vasilică, să vezi că la pomana ta avem tot ceea ce am avut la nuntă?*), se aşterneau umbrele peste cimitir şi atunci o femeie îmbrăcată în negru, care stătuse retrasă pe timpul ceremoniei, se apropia, timid, de mormânt.

Aprindea lumânarea la căpătâi, depunea, delicat, batista albă plină cu petale de trandafir pe mormânt şi, în aerul rece al înserării şi în liniştea nefirească, şoaptele ei se împleteau în rugăciune:

“Am ştiut, Vasile, că pe mine m-ai iubit tot timpul… Averea şi bogăția ți-au întunecat mintea, copila noastră avea abia şase luni şi se juca în pântecele meu atunci când m-ai părăsit… Te-am iubit, la rândul meu, prea mult ca să mă pun în calea hotărârii tale. În fine,” a oftat femeia în negru, “vreau să ştii că fata noastră este bine, am născut-o la mânăstire, a crescut mare, a muncit, a învățat şi a devenit ea însăşi stareță; i se spune Maica Vasilica, îți poartă numele şi se roagă pentru păcatele tinereții noastre…”

“Eu te-am iertat, Vasilică,” a mai şoptit Vetuța, “odihneşte-te în pace legănat şi mângâiat de sufletul şi mâinile mele… Se vor schimba, poate, multe în Baciu, taina noastră va dăinui în veci de veci sub crucea ta de piatră…”

Cum, nu aţi auzit de boala lui Calache?

Un magazin pe strada Lipscani, cu o firmă luminoasă pe care scria cu litere de-o şchioapă: “La Don Calache – Magazin de coloniale”. Pe geamuri şi pe uşa de la intrare tot felul de anunțuri îmbietoare despre mărfurile pe care le puteai găsi în magazin. Dacă nu găseai un articol în marele magazine ale Bucureştiului, se găsea cineva care să te lămurească: “Du-te, măi nene, pe Lipscani, la magazinul lui Calache, că acolo găseşti orice…”

Don Calache era un bărbat la vreo 48 de ani, frumos, şaten, cu părul bogat, uşor ondulat, veşnic cu zâmbetul pe buze, care devenise un adevărat exemplu pentru târgoveții de pe Lipscani prin felul amabil şi curtenitor în care trata pe oricine i-ar fi călcat pragul prăvăliei. Era în aceeaşi măsură sociabil, dar şi extrem de discret; nimeni nu-i cunoştea viața de familie ori viața personală.

Clientela lui Don Calache era foarte variată şi acoperea cam toate păturile sociale. Aducea mărfuri din cele mai diverse numai ca să-şi poată mulțumi clienții obişnuiți ori să-şi atragă noi clienți. Ziua şi-o petrecea fie în prăvălie, cu clienții, fie pe un scaun, în fața magazinului, atunci când nu avea *muşterii*. Puțin enigmatic, puțin misterios şi straniu, nimeni nu reuşise să-i pătrundă în intimitatea sufletului şi, dacă păstra vreo taină, o purta cu demnitate, discreție şi bărbăție. Ducea o viață liniştită, plină de respect şi stimă față de vecini, de clienți şi de colocatarii săi de pe Lipscani, pe care îi considera ca pe o a doua familie. Nu cerea la nimeni nimic şi nu se plânsese niciodată, nimănui, de nimic.

Don Calache avea şi el, ca orice om, un *hobby*, o pasiune, un viciu sau cum vreți să-i spuneți. Când se apropia luna septembrie, luna tulburelului, a strugurilor cu ciorchini mari şi negri, a mititeilor sfârâind pe grătare şi a mustului dulce, îl apuca un dor de ducă irezistibil! Te pomeneai într-o bună dimineață cu magazinul

închis, cu obloanele trase şi bine zăvorâte cu drugi de fier, deasupra uşii un afiş cu litere mari, mari de tot: ”Magazinul se deschide pe data de 1 Octombrie 1939”. O birjă îl ducea pe Don Calache tocmai la margine de Bucureşti la cârciuma “Trei Coceni” a lui Nea Iorgu Sprâncenatu…

“Bine-aţi venit conaşule! De-o săptămână vă aşteptăm cu odaia pregătită! Tincuţa, nevastă-mea, se uita zilnic cu mâna la ochi să vadă în zare dacă nu coboară pe uliţă birja aducând pe conaş Calache… Mulţumim lui Dumnezeu că aţi ajuns cu bine! De azi încolo nu vom duce lipsă de musafiri. Ne purtaţi mare noroc conaşule!”

Ce toamnă minunată! Ce viaţă arhaică la margine de Bucureşti… Căsuţe mici, grădini şi curţi curate, unele cu prispe, altele cu pridvoare, un pitoresc deosebit acestor locuri. În acest colţ mic de lume, toţi oamenii aveau un zâmbet anume pe feţele lor. Mulţumiţi de viaţă şi de soartă, oamenii se învăţaseră să trăiască simplu, modest şi cinstit. Trăiau prezentul cu intensitate şi nimeni nu părea

măcinat de grija zilei de mâine. Prieteniile se legau sincer şi dezinteresat. În acest mediu pitoresc şi rustic, conu Calache se simțea deosebit de bine.

Prima zi s-au depănat amintiri; ce s-a mai întâmplat de anul trecut. Aşa a aflat conaşu Calache că Piranda, soția lui Ciurdel i-a mai născut un băiat, al nouălea, *să-i trăiască*. "Paraschiva, soacra lui Ciurdel, s-a stins şi ea la nouăzeci fără doi ani, Dumnezeu s-o odihnească, că tare ştiutoare mai era. Când îți ghicea coana Chiva în cafea sau îți dădea în cărți toate se adevereau întocmai. Dumitra lui Gavrilă nu a făcut nimic pe la doctori, dar, după câteva descântece, s-a pus pe picioare. …E adevărat că a murit cam după o lună, însă din cu totul alte motive: cum venea seara de la o nuntă, trecută binişor cu băutura, s-a împiedicat de o piatră, a căzut în cap şi acolo i-a cântat cucu! Straşnică femeie, nu găseai în tot Bucureştiul una mai specialistă! Numai eu ştiu câte fete a măritat cu nouă noduri, câte artiste mari îşi aduceau iubiți de peste țări şi mări la sânul lor. Ehei! veneau

domni şi din *permelament* să-i ajute să fie iubiți de cântărețe şi artiste de pe scenă…”

Ca de obicei, telefonul fără fir avea să funcționeze perfect. Majoritatea prietenelor şi cunoştințelor aflau de sosirea conaşului Calache. Primii care au țineau să-l salute erau, ca mai întotdeauna, Ciufu şi Fufu, tată şi fiu, viorişti celebri, veniți cu ostineală tocmai din îndepărtatul Ferentari! Grupul de cunoştințe şi prieteni se reconstituia, încetul cu încetul, şi totul prindea viață în jurul cârciumei ”3 Coceni”.

În fiecare seară liniştea micului colț de Bucureşti era străbătută de muzică de petrecere şi cine ar fi crezut că omul paşnic şi liniştit era un petrecăreț, uneori exuberant, alteori sentimental, plin de nostalgie, melancolie, chiar ursuz în anumite momente…

Don Calache avea însă leac imediat pentru aceste trăiri; îi chema pe Ciufu şi pe Fufu, le lipea câte o hârtie de un sutar pe viorile lor vechi şi le spunea aşa: “Măi, voi ştiți ce aveți azi de făcut?”

“Ştim, conaşule, cum să nu ştim… Hai, Fufule tată, nu vezi că ce supărat şi îngrijorat e conaşul?” Şi imediat degetele lor dibace ciupeau strunele dând viață melodiei “Pe lângă plopii fără soț”. Cu o sticlă de zaibăr în față, cu două lacrămi discrete în colțul ochilor, Don Calache le spunea să treacă la “Pe sub fereastră-ți curge un râu”. În aburii melancoliei şi după multe pahare de zaibăr, Don Calache îi pupa pe Fufu şi Ciufu şi le spunea: “Măi, voi habar nu aveți ce rană se ascunde sub buzunarul de la vestă; uite mă, aici, în partea stângă…”

Măcar pentru o seară, muzica şi băutura erau liantul unei efemere, dar sincere prietenii… “Odată am fost la un local unde cântau Ioana Radu şi Maria Tănase. Atunci, în acea seară, a zburat şi nu a mai venit.” “Cine a zburat, conaşule, şi cine nu s-a mai întors?” “Atât, aşa cum v-am spus; habar nu aveți şi n-o să ştiți niciodată.” “Aşa-i, conaşule, aveți dreptate. Chiar nevastă-mea, Piranda, zicea: măi, să nu supărați cumva pe boier Calache. Cu banii de la el am îmbrăcat copiii, am cumpărat pentru Zambilica, Argentina şi Rozalia

cea mică câte o rochiță de postav gros iar la cei doi băieți gemeni izmene şi fesuri de lână pentru cap. Straşnic om e boier Calache; în fiecare toamnă ne ajută ca un părinte adevărat... Dumnezeu să-i dăruiască numai bucurii şi să se bucure de o păsărică sau o vrăbiuță, ce ziceți voi că i-a zburat; să se întoarcă din nou la cuibuşor..."

"Voi ştiți *Păsărică, mută-ți cuibul şi te du?*", schimba vorba Don Calache, "ia să-mi faceți voi cântarea asta..." A doua zi, după o seară cu lacrămi şi melancolie, toate lucrurile intrau pe făgaşul lor normal: Coana Tincuța ştia că ciorba de potroace şi învârtita cu brânză de oi îl făceau pe conaşu fericit şi mulțumit de viață. Ca din neant apărea şi zburlitu' cu un acordeon vechi dar, când îl umfla, ziceai că tot văzduhul se bucură...

"De unde ai apărut, măi zburlitule?" îl întreba conaşul. "Ei, am auzit de dumneavoastră şi ne-am hotărât, eu cu prietenii mei, trombonistu' şi toboşaru' să cântăm luna asta pentru matale... Mâine venim toți trei tocmai din Cărămidari, o să

vă placă de noi conaşule, ştim nişte cântece de dor şi de inimă albastră de ți se rupe sufletul!”

Se răspândise vestea în toate cotloanele Bucureştiului despre cârciuma „3 coceni” de la mahalaua nordului. Afacerile înfloreau, zilnic soseau noi muşterii să vadă şi să se convingă de ospitalitatea lui Nea Iorgu Sprâncenatu. Mititei cu muştar şi mujdei de usturoi; o bardacă de zaibăr numai aici găseşti după rețeta coanei Tincuța.

Duminica localul era neâncăpător. Numai conaş Calache stătea în jiltul său din capul mesei bucurându-se de clipele frumoase. Oamenii veneau la “3 coceni” să se distreze nu să bea ca să se îmbete. Fufu şi Ciufu executau cu cinste şi patos comanda vr-o unui nostalgic, ce-şi depăna amintiri de neuitat. Duminicile şi sărbătorile oamenii mai încingeau şi câte o sârbă sau bătută ca-n Ardeal! Doi ceferişti care făcuse armata la Turda , îi spuneau lui Zburlitu şi celor doi ceteraşi (scripcari, viorişti): să tragă un ciardaş ca-n Ardeal iar ei se

dezlănțuiau dansând de se ridica colbul mai înalt de 2m din podelele lui Nea Iorgu.

Dansul, muzica şi glumele erau o necesitate organică, a oamenilor din acea perioadă. După o astfel de seară petrecută la „3 coceni" se declarau mulțumiți şi cu bateriile încărcate. Glumele şi bancurile făceau parte din meniul serii. Glume cu olteni, cu evrei, cu doctori, cu avocați şi mai ales din viața militară făceau diliciu petrecerii. Hohotele de râs le dădeau un plus de bucurie, de sănătate şi de bună dispoziție. –Ce stres, care stres, ce este şi de unde vine? Nimeni nu auzise de boli neorologice.

Viața se desfăşura fără complexe care să-i macine pe oameni cu probleme inutile şi nefolositoare. Dintre sărbători ei cunoşteau paştele, crăciunul şi hramul de Sf.Elefterie. Mai sărbătoreau românii odată pe an ziua de „10 mai". În această zi au venit din Germania nişte domni regi, care să ne conducă țara. Regii ăştia oameni de treabă şi cu multă învățătură de carte. Pe ziua de „10 mai" se făceau serbări cu băutură, mâncare, cântece şi

poezii. Toată lumea mulțumită: Ei de noi că i-am primit frumos şi noi de ei, că, ne conduc bine. Despre lefuri, şcoli şi impozite către stat să se ocupe guvernul domle, că de aia e guvern; n-o să le purtăm noi de grijă. Avem destule griji în gospodăriile noastre. De ce să ne frământăm creerii cu problemele lor. Dacă le-o plăcut să se bage în politică să se descurce nene; îi priveşte.

Oamenii în discuțiile lor, căutau pretexte de împrietenire, de a se informa unii pe alții despre experiențe plăcute din viață şi activitatea lor. Aceasta era lumea în care Don Calache, se simțea în elementul său. Cobora în mijlocul petrecărăților, le gusta glumele, veselia şi exuberanța lor. Odată au popsit la „3 coceni" doi firfizoni îmbrăcați în vestoane vărgate, cu pălării tari care spuneau că au lucrat la teatru ca artişti. Pe noi ne-au dat afară de la teatru de comedie, pe motiv că eram cei mai talentați actori. Invidia, Don Calache, egoismul lor conaşule!

Talentul nostru le-a stârnit răutate şi iată că astăzi lucrăm cu trupe ambulante, de comedieni! Noi nu cerşim boier Calache, nici nu ne umilim, dar poate consimțiți să ajutați pe aceste suflete mari de actori măcar cu doi, trei bănuți! Don Calache înțelegea ce fel de actori sunt ăştia şi totuşi le oferea câte un bănuț pentru o halbă de bere şi doi, trei mititei. După o astfel de gustare, aceştia se întreceau cu tot felul de lucruri hazlii. Glume cu sare şi piper, întâmplări din viața lor de artişti ambulanți: spontani, glumeți, ştiau melodii ca nimeni alții de-ale lui Ion Vasilescu şi Ionel Fernic.

Citeau pe fața clienților ce dor îi frământa şi cei care îşi înecau oftatul într-o jumătate de zăibărel. Astfel aceşti firfizoni reuşeau să mai ciupească câte un bănuț de la muşterii lui Don Iorgu. În aceste seri buzunarele lui Don Iorgu se umpleau doldora de bani, iar Don Calache se considera cel mai câştigat dintre toți clienții. Toate grijele magazinului le lăsase pe Str.Lipscani. La Nea Iorgu gluma, parodia, muzica şi bucatele coanei Tincuța nu te lăsa în brațele nostalgiei sau

melancoliei. Ştia Don Calache că învățătura de carte de la şcoala, educația de la părinți este foarte prețioasă.

Dar Don Calache a mai învățat ceva şi anume: Că şcoala vieții este foarte importantă, pentru cei care vor s-o înțeleagă. Fraze înțelepte şi pline de tâlc, le-a cules din gura unor bătrâni, care emanau din interiorul lor frumusețe, înălțare şi lumină. La aceste cârciumi de (cartier) de mahala se opreau fel de fel de oameni din toate păturile sociale. Zilele şi săptămânele au tecut cu multe bucurii, fărăgriji cu o toamnă binecuvântată de belşug şi vreme bună. Gata! Au mai rămas două zile şi Don Calache să plece. De pregătiri se ocupa doamna Tincuța cu Nea Iorgu. Se respecta formula întocmai ca în fiecare an. Nu trebuia sa se lipească nimic de protocolul cunoscut. Toate amănuntele erau respectate cu sfințenie. Un număr de şase(6) trăsuri se încolonau după cum urmează: În prima trăsură Don Calache cu bastonul argintat şi pălăria de fetru cu boruri tari într-o poziție relaxantă. În a doua trăsură Fufu şi Ciufu cu viorele parcă gata de

atac, în a treia toboşarul cu toba lui, în a patra zburlitul cu acordionul agățat de gât, în a cincea două geamantane, îmbrăcăminte care-l însoțise pe conaş în timpul vacanței, în trăsura a şasea se află o damigeană burduhoasă plină cu tulburel, o legătură mare cu tot felul de pârjoale, brânză de oi şi plăcinte care-i plăceau mai mult conaşului.

“Măi, Nea Iorgule, ți-a plecat chiriaşu’ Calache?” “A plecat, Fane…” “Straşnică dambla mai are şi omu ăsta, nene…” “Ce să-i faci? Asta e boala lui Calache.” “Ce s-aude fraților, la ce vă holbați aşa, parcă vedeți vreo minune?” “Cum să nu ne uităm, tu nu vezi că soseşte Don Calache, cu alaiul lui de trăsuri pline de muzicanți îmbrăcați ca la circ?” “Doamne, Maica Domnului, multe boli or fi în lume, dar boală ca damblaua lui Calache, nu cred să fie alta…” “De ce vă închinați coană, Aneto?” “Păi cum să nu mă închin, omule? Boala asta a lui Calache e boală grea, dacă vrei să mă-nțelegi…”

“Ei bine, să facem puțină linişte, văd că s-au oprit în fața magazinului.” Don Calache se coboară

tacticos se opreşte şi adună pe toți muzicanții cu instrumentele într-o singură trăsură. Pe ceilalți îi plăteşte cu câte doi poli de parale şi-şi ia rămas bun; oamenii pleacă mulțumiți, de afacere şi de câştig. Ciufu, Fufu, zburlitul şi toboşarul s-au grupat şi au cântat tot timpul până Don Calache a descuiat magazinul, a ridicat obloanele, a deschis geamurile: I-a plătit onorabil luându-şi rămas bun de la ei. Cu lacrimi în ochi, muzicanții au încercat din toate puterile să cânte marşul din opera „Trubadurul" de răsuna tot Lipscaniu. Că doar unu-i Don Calache!

Despre această ciudățenie a lui Don Calache, se auzise în toate colțurile şi cartierele Bucureştiului. "Tu nu vezi, maică, cum se ține acesta scai după fata lui Dumitrache? De, o fi având boala lui Calache!" Orice viciu, orice pasiune, orice slăbiciune era taxată cu boala lui Calache. Se răspândise aşa de mult această vorbă încât pătrunsese în toate mediile la oraş şi la țară. Dacă aveai un fix pentru ceva şi te urmărea o idee sigur

aveai boala lui Calache. Despre episodul sosirii sale cu şase trăsuri se discutau fel de fel de scenarii.

Liniştit, calm şi imperturbabil Don Calache a început să se organizeze pentru bunul mers al magazinului. Discret, cu poftă de lucru, nu discuta nimic de viața sa particulară. Unii din vecini îl încercau să-l ispitească despre dispariția lui de o lună. Însă Don Calache ocolea totdeauna întrebările şi aborda alte subiecte. Enigmatic şi tăcut îşi trăia viața în felul său intim, hrănindu-se cu trecutele amintiri. Nu permitea nimănui să-i pătrundă în teritoriul sfânt şi sacru al inimii sale. Evenimentul domnului Calache se stingea în momentul apariției altor noutăți.

Oamenii, dornici de senzații tari, gustau toate zvonurile şi întâmplările care erau proaspete pe piață. Totuşi porecla care a prins cel mai bine şi a dăinuit cel mai mult a fost „Boala lui Calache”. Această apreciere adresată, unor persoane, era privită ca o constatare negativă. Şi după război am auzit persoane în vârstă folosind epitetul: “Tu nu-l

vezi? Cred că e lovit de *boala lui Calache*... Umblă teleleu, pleacă lipseşte câte o lună, două, apoi revine acasă, năuc şi buimac. Ăştia cu boala lui Calache vorbesc puțin, sunt retraşi, timizi..."

O pagină de viață! Un personaj ciudat şi straniu, care făcea pe oameni să țese tot felul de glume, snoave şi zâmbete în acea perioadă liniştită de viață înainte de începutul celui de al doilea război. Dorința de a râde, de a imita, de a face farse şi fel de fel, de şotii pe seama prietenilor era un mod de distracție şi bucurie.

Această stare a fost întreruptă într-o bună zi de sirenele şi ordinul de mobilizare, care a chemat la datorie pe toți bărbații de la vârsta de 18 şi până la 60 de ani să-şi apere patria şi hotarele țării. Cursul istoriei s-a schimbat mult, începând cu anii 40-41. Şi Don Calache a plecat cu unitatea sa până dincolo de Sevastopol; iar într-o noapte toată această unitate a fost decimată. Strada Lipscani a fost văduvită de acest personaj plin de culoare şi de

pitoresc. Despre conu Iorgu de la „3 coceni”, nu am putut afla nimic, parcă-l înghiţise pământul.

Dar viţaa îţi oferă şi multe surprize. Într-o seară, sorbind o halbă la *Carul cu Bere,* pe cine credeţi că văd? Ciufu şi Fufu scârţiau din vechile lor viori melodii de jale şi de dor. În jurul lor, bărbaţi care scăpase de pe front. Aceştia îşi vărsau în pahare câte o lacrimă pentru cei pierduţi în vâltoarea frontului şi a bombardamentelor. “Măi, baragladine, toată lumea pe front şi voi staţi aciuaţi la *Carul cu Bere*?” “Ce să facem conaşule? E oameni mulţi necăjiţi şi au nevoie de noi, să le alinăm durerile!”

“Dar matale, conaşule nu ne poţi avansa cu un pol ca să-ţi cântăm o cântare pentru gagica lu’ matale?” “Bine, măi, luaţi un pol că nu mă pot supăra pe voi. Totuşi îmi sunteţi simpatici!” “Sărutăm mâna, conaşule şi să fie de sufletul lui conaş Calache; straşnic om, să-i fie ţărâna uşoară dacă a murit pe front. Amin.”

“Nea Fane…e…e măi Nea Fane, măi…i…!” “Ho, mă, ce strigi aşa, Fufule, ce arde, ce s-a aprins?” “Dă-te mai la gard, să-ți spun o veste care să te dea pe spate 3 zile…” “Ce veste aşa straşnică, măi Fufule?” “Nea Fane, să ştii că a venit conaş Calache de pe front din război; l-am văzut cu ochii mei!”

“Taci mă, că nu te cred; parcă s-auzise că a murit. Cum a apărut aşa dintr-o dată? Şi unde anume l-ai văzut? Cum arată şi cu cine mai era?” “Uite cum a fost Nea Fane: eu cu Ciufu ne făceam programul artistic la *Caru’ cu Bere*. Deodată, cine crezi că apare în local? Conaş Calache cu o damă la braț. M-am uitat, m-am şters la ochi, să văd dacă nu visez şi, adevărat, era conaşu’ cu *dama*…” “Măi, Fufule, lămureşte-mă cine era *dama* şi ce înseamnă *damă*.” “Păi, Nea Fane, *damă* înseamnă că nu eşti nici doamnă, nici muncitoare. Un fel de amestecătură între cocoană şi slugă.”

“Bine, bine şi ce au spus, nu i-ai întrebat?” “Conaşu’ a spus că dama este soția lui, o cheamă Raisa şi este din satul Voroşilovca, nu departe de oraşul Harcov. În acest sat unitatea militară a lui

Conaşu fusese cazată pentru refacere în urma unei lupte crâncene. Aici soarta şi destinul i-a scos-o pe Raisa în cale, la gospodarul unde fusese cazat. Focoasă, cu ochi calzi pătrunzători, cu părul blond numai inele, l-a dat gata pe conaşu şi în 3 săptămâni au făcut şi cununia. Borşurile ucrainene, colțunaşii cu brânză, plăcinte moi pufoase şi mângâierile Raisei l-au făcut pe conaşu s-o roage să vină cu el în România. Raisa a consimțit că-l iubea cu adevărat."

"Au sosit în țară cu trupele *Tudor Vladimirescu*. I-am întrebat de magazinul de pe Lipscani!" "Ce să fie," a răspuns, oftând, conaşu', "şi Lipscanii a fost pisat de câteva ori de escadrilele de avioane. Totul este şters şi măturat; nimic nu se cunoaşte din ce a fost!" "Şi cum vă gândiți să vă descurcați mai departe conaşule?" l-am întrebat. Cu delicatețe şi blândețe în glas a intervenit Raisa: "O să ne descurcăm bine. Chiar mâine plecăm la Băileşti, lângă Caracal, în județul Olt. Acolo Calache al meu are două pogoane de pământ, le vindem şi încropim un magazine de mărunțişuri

chiar în Băileşti. Peste două luni voi da naştere unui fecior ca să aibă Calache al meu şi un moştenitor, apoi câți vor fi de la Dumnezeu…Eu m-am hotărât să deschid un atelier de croitorie, că nimeni n-o să mă întreacă în toată Oltenia. Am învățat meserie de la o româncă, măritată cu un căpitan rus. Maestră, domnule, nu altceva! Veneau cocoanele tocmai de la Kiev să-şi coase rochii şi costume fel de fel. De la căpităneasa asta am prins drag de români. Vorbea numai româneşte cu mine şi mă învăța de toate ca o mamă! Cine ştie pe unde or fi acum, Dumnezeu să-i păzească şi să-i ocrotească de toate relele!”

Harnică, iubitoare şi sufletistă, Raisa a devenit în scurt timp cea mai respectată femeie din Băileşti. Bună gospodină, bună soție, bună mamă şi mai cu seamă croitoreasă de lux din tot județul Olt. Calache a progresat şi a prosperat lângă Raisa, bucurându-se amândoi de respectul tuturor cetățenilor din Băileşti.

“Ascultă dragule, uite ce mi-a spus o clientă săptămâna trecută. Că la Bucureşti, pe strada Lipscani, era unu’, Calache, care avea un magazin mare de coloniale. Acest Calache avea o boală a lui numită *boala lui Calache*. Nu cumva tu erai acela şi poate aveai o boală anume da care mie nu mi-ai spus?” “Ba da, Raisa, eu am fost ăla…” Pasiunea, povestită sincer de Calache soției sale o fost gustată şi apreciată. “S-a făcut târziu, dar înainte de culcare te rog să-mi promiți că în vacanță vom merge şi noi la Bucureşti, să căutăm cârciuma *3 Coceni* a lui Nea Iorgu Sprâncenatu…”

În drum spre Slatina vă poftim şi pe la noi, la Băileşti. Croitoreasă de lux ca Raisa lui Calache nu găseşti în tot județu’. O firmă luminoasă chiar în centru oraşului: *La Calache,* aduce aminte locuitorilor mai în vârstă, pisălogi şi insistenți, într-o idee de zicală: “Lasă-l maică, o fi având *Boala lui Calache*”.